

A landscape photograph showing a green field with trees in the foreground and a cloudy sky. The text is overlaid on the bottom left of the image.

Nota van uitgangspunten
bestemmingsplan Buitengebied Smalingerland

Nota van uitgangspunten bestemmingsplan Buitengebied Smallingerland

Projectnummer 232.00.01.37.01.01

13 september 2011

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Belangrijkste ontwikkelingen	7
3	Visie	9
4	Uitgangspunten	13
4.1	Intro	13
4.2	Landschap	14
4.3	Water	17
4.4	Natuur	18
4.5	Cultuurhistorie en archeologie	20
4.6	Agrarische bedrijven	21
4.6.1	Grondgebonden bedrijven	21
4.6.2	Intensieve veehouderij	22
4.6.3	Agrarische nevenactiviteiten	23
4.6.4	Functiewijziging bij vrijkomende agrarische bedrijven	24
4.6.5	Nieuwe agrarische bedrijven	26
4.6.6	Paardenhouderijen	26
4.6.7	Agrarische bedrijfswoningen	27
4.7	Wonen en woonboerderij	28
4.7.1	Gewone woning	28
4.7.2	Woonboerderij	29
4.7.3	Woning en woonboerderij	29
4.8	Niet-agrarische bedrijven	32
4.9	Recreëren	34
4.9.1	Verblijfsrecreatie	34
4.9.2	Dagrecreatie	37

4.10	Overig	38
4.10.1	Infrastructuur	38
4.10.2	Energieopwekking	38
4.10.3	Kabels en leidingen	38
4.10.4	Milieubeperkingen	38

Bijlagen

1 Inleiding

Aanleiding

Voor het landelijk gebied van de gemeente Smallingerland zal een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld. De op 1 juli 2008 in werking getreden Wet ruimtelijke ordening (Wro) stelt dat bestemmingsplannen om de tien jaar en tijdig vernieuwd dienen te worden. Het huidige bestemmingsplan Buitengebied dateert van 2002 en nadert haar 'houdbaarheidstermijn'. Het bestemmingsplan Buitengebied vraagt om een actualisatie voor 1 juli 2013.

Deze nota van uitgangspunten speelt een belangrijke rol in het proces om tot een nieuw bestemmingsplan te komen. In deze nota worden de beleidskaders voor de toekomstig toegelaten ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied bepaald.

Plangebied

Het bestemmingsplangebied komt in grote mate overeen met het plangebied van het huidige bestemmingsplan en wordt gevormd door het buitengebied van de gemeente Smallingerland met uitzondering van alle bestemmingsplannen die van kracht zijn voor de dorpen, voor Drachten en voor de verschillende bedrijventerreinen. Het plangebied dat tot het provinciaal inpasingsplan 'De Centrale As' behoort, is eveneens van het plangebied uitgezonderd. Op een overzichtskaart (bijlage bij deze Nota van Uitgangspunten) is de begrenzing van het plangebied weergegeven.

Doel van het nieuwe bestemmingsplan

Het doel van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied is:

Het behoud en de versterking van:

- de ruimtelijke kwaliteit;
- de functionele kwaliteit;
- en daarmee de economische vitaliteit van het landelijk gebied.

Het nieuwe bestemmingsplan wordt in grote lijnen een op beheer gericht plan en zal zijn gericht op het bieden van een planologisch-juridische basis voor vooral de bestaande functies in het buitengebied. Dit betekent dat het plan in de eerste plaats rechtszekerheid biedt aan bestaande functies en dat de op te nemen ontwikkelingsmogelijkheden bedoeld zijn om bestaande functies te kunnen aanpassen, zodat ze de komende 10 jaar weer goed mee kunnen.

Plan-m.e.r.¹ en passende beoordeling

Het bestemmingsplan buitengebied van Smallingerland wordt kaderstellend voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten, zoals het mogelijk maken van veehouderijbedrijven met 200 of meer stuks melk- en kalfkoeien. Bij de voorbereiding van het bestemmingsplan moet derhalve een plan-m.e.r.-procedure worden doorlopen.

Een plan-m.e.r. is een in de Wet milieubeheer vastgelegde procedure waarmee voor de m.e.r.-(beoordelings)plichtige onderdelen van het plan op basis van een zekere bandbreedte de milieugevolgen worden beoordeeld.

¹ m.e.r.: milieueffectrapportage

Naast het plan-m.e.r. dient in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 een passende beoordeling te worden opgesteld vanwege vermoedelijke effecten van het bestemmingsplan op de in de directe omgeving gelegen Natura 2000-gebieden De Alde Feanen en Van Oordt's Mersken.

De plan-m.e.r.-procedure start met het uitbrengen van een notitie Reikwijdte en detailniveau, waarin is beschreven hoe het planMER (het feitelijke MER-rapport) zal worden opgesteld. Na advies en inspraak over deze notitie wordt het planMER opgesteld. De notitie Reikwijdte en detailniveau is inmiddels opgesteld.

Leeswijzer

In deze nota zijn de uitgangspunten voor het nieuwe ruimtelijk beleid in het buitengebied van Smallingerland opgenomen. Naast een wettelijke noodzaak om het huidige plan te vernieuwen, zijn er verschillende ontwikkelingen in het buitengebied die vragen om nieuw bestemmingsplanbeleid. Om daarvan een beeld te geven, zijn in hoofdstuk 2 de jongste ontwikkelingen gepresenteerd. De ervaringen met het huidige plan en de ontwikkelingen in het buitengebied hebben geleid tot een modernere visie op het nieuwe plan. Deze visie is in hoofdstuk 3 weergegeven. De visie is aansluitend in hoofdstuk 4 uitgewerkt in concrete uitgangspunten voor het ruimtelijk beleid voor het buitengebied.

Tenslotte zijn in de bijlage van dit rapport overzichten opgenomen van:

- het beleidskader waarbinnen het gemeentelijk ruimtelijk beleid voor het buitengebied moet worden ontwikkeld;
- het wettelijk kader dat van belang is voor het bepalen van het ruimtelijk beleid;

- de kernkwaliteiten van de landschappelijke deelgebieden. Deze spelen een rol in het kader van de bescherming van het landschap via het bestemmingsplan.

2 Belangrijkste ontwikkelingen

Landbouw

In Fryslân bestaat het grootste deel van de agrarische bedrijven uit grondgebonden bedrijven, waarbij de nadruk op de melkveehouderij ligt. Zo ook in Smallingerland. Naast melkveehouderij is er in de gemeente ook sprake van enige intensieve veehouderij, maar deze vorm van veehouderij is evenwel bescheiden in aantal bedrijven en omvang.

Binnen de agrarische sector is het proces van schaalvergroting nog steeds gaande. Schaalvergroting heeft tot gevolg dat er bedrijven verdwijnen, maar ook dat er bedrijven doorgroeien. De gemiddelde oppervlakte per bedrijf neemt dan ook toe. Deze schaalvergroting, nieuwe inzichten in het beperken van milieueffecten van de veehouderij en een strengere wetgeving omtrent dierhuisvesting leiden ertoe dat gebouwen groter en hoger worden.

Het Rijk is voornemens om in oktober haar rijksvisie op megastallen te presenteren. Mede op basis van deze visie zal het provinciale beleid voor intensieve veehouderij en grootschalige melkveehouderij, al dan niet grondgebonden, worden heroverwogen.

Consequentie van deze ontwikkeling is dat in het nieuwe plan een keuze moet worden gemaakt in welke mate de verder schaalvergroten landbouwbedrijven hiervoor ruimte moet worden geboden. Tegelijkertijd worden ook kleine bedrijven steeds belangrijker. In het oosten van Friesland maken deze bedrijven al meer dan 30% van alle agrarische bedrijven uit en vormen het belangrijke beheerders van met name het kleinschalig singellandschap.

Naast schaalvergroting speelt ook functieverbreiding een belangrijke rol bij de ontwikkelingen in de agrarische sector. Verschillende agrarische onder-

nemers ontwikkelen tegenwoordig nevenactiviteiten in het kader van de verbrede landbouw. Een niet-agrarische nevenactiviteit kan een belangrijke aanvullende inkomstenbron zijn voor een agrariër.

Tot slot kan worden gesteld dat als gevolg van de sterke toename van het aantal agrarische bedrijfsbeëindigingen er de afgelopen decennia veel agrarische bebouwing is vrijgekomen. De thematiek omtrent verrommeling van het landelijke gebied hangt nauw samen met het vrijkomen van agrarische bebouwing. Uit oogpunt van het behoud van de economische vitaliteit en landschappelijke kwaliteit van het buitengebied is functieverandering wel van belang.

Landschap

Het besloten landschap van Smallingerland is volop in beweging. Agrariërs willen ruimte voor schaalvergroting. Het gaat daarbij niet alleen om een groter erf, maar ook om grotere en beter bewerkbare percelen. In het onderzoeksrapport “Boer én landschap in de Noardlike Fryske Wâlden” (Bosch en Slabbers, 2010) is onderzocht hoe dit kan. Bosch en Slabbers stellen concrete oplossingsmogelijkheden voor.

Inmiddels zijn deze op ambtelijk niveau door de 5 gemeenten die deel uitmaken van de Noardlike Fryske Wâlden² eendrachtig uitgewerkt in een soort van ‘proefplan’. In dit proefplan is bekeken of deze oplossingsmogelijkheden in een nieuw bestemmingsplan kunnen worden verwerkt. De uitkomsten van dat proefplan, dat door alle Noardlike Fryske Wâlden-gemeenten ambtelijk is

² Naast Smallingerland zijn dit: Achtkarspelen, Dantumadiel, Kollumerland c.a. en Tytsjerksteradiel.

onderschreven, zijn in deze nota van uitgangspunten verwerkt. Tussen de 5 gemeenten is afgesproken dat zij de gezamenlijk ontwikkelde regeling zoveel mogelijk op gelijklopende wijze zullen verwerken in hun bestemmingsplannen voor het buitengebied. Daarmee wordt bevorderd dat het landschapsbeleid zoveel mogelijk op dezelfde wijze wordt gevoerd, waardoor vooral agrarische ondernemers te maken hebben met eenzelfde landschapsbeleid.

Natuur

De natuur in Nederland staat onder druk. Vanaf 1900 is becijferd dat er sprake is van een aanzienlijke achteruitgang van de biodiversiteit. Om verdere achteruitgang te voorkomen heeft natuur in Nederland voorrang in aangewezen natuurgebieden en wordt zij ook wettelijk beschermd als natuurgebieden behoren tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) of Natura 2000. De al gerealiseerde gebieden moeten in een bestemmingsplan worden bestemd voor natuur.

Thans is het natuurbeleid in beweging. Het huidige Kabinet heeft zich vorgenommen de rijksbudgetten voor natuur drastisch in te perken. De EHS is nog niet af. Op dit moment wordt bezien in welke (aangepaste) vorm deze structuur wordt afgerond. Het is daardoor onduidelijk of gebieden die al wel als natuurgebied in het kader van de EHS zijn aangewezen, ook in het nieuwe bestemmingsplan moeten worden beschermd ter voorkoming van een aantasting van natuurwaarden.

Recreatie

Het Toeristisch-recreatief Ontwikkelingsplan (2011) en de Notitie Kleinschalige verblijfsrecreatie in de gemeente Smallingerland (2008) zijn opgesteld om adequaat op (vernieuwende) recreatieve plannen vanuit de markt te kun-

nen reageren. In de laatst genoemde notitie is geconcludeerd dat een aantal trends bijzonder van belang zijn. De behoefte aan meer comfort en luxe vraagt om een breed aanbod van voorzieningen en enige ruimte in de bouwingsbepalingen. Er is een groeiende behoefte aan gezondheid gerelateerde activiteiten (wandelen, fietsen) en een toenemende belangstelling voor culturele activiteiten. Ook vanuit de groeiende groep senioren worden de nodige eisen gesteld aan recreatieve voorzieningen. Ondernemers zouden ruimte moeten krijgen om op deze ontwikkelingen in te kunnen spelen. Het comfort in combinatie met rust, natuur en ruimte stelt eisen aan de omvang van de recreatieterreinen en de grootte van de standplaatsen.

Paardenhouderij

Er zijn steeds meer initiatieven om allerlei vormen van paardenhouderij in het buitengebied te ontplooiën, zoals paardenpensions, paardenhandelsbedrijven, africhtingsbedrijven van paarden en dergelijke. De ontwikkeling van paardenhouderijen in het buitengebied kan een nieuwe invulling zijn van vrijkomende agrarische bedrijven en daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud van de vitaliteit van het platteland.

Wonen

Inmiddels zijn er meer gewone woningen in het buitengebied van Smallingerland dan boerderijen. Door maatschappelijke ontwikkelingen, onder andere de mogelijkheden van het internet, wordt ook steeds meer gewerkt vanuit de woning. Doordat er steeds meer middelen beschikbaar zijn, wordt de behoefte aan ontspanning nabij de woning steeds vaker gevonden in bijvoorbeeld het realiseren van een grote tuin en het houden van vee zoals paarden. Er is kortom steeds meer behoefte aan grotere erven, gebouwen en dergelijke.

3 Visie

Hoe heeft het huidige plan gefunctioneerd?

Het huidige bestemmingsplan Buitengebied van Smallingerland is vooral gericht geweest op het realiseren van een goed functionerend en vooral agrarisch buitengebied: de aanwezige agrarische functies moesten binnen de toenmalige context, bij het opstellen van het plan, vooral voldoende ruimte hebben om zich te kunnen ontwikkelen. Dat heeft goed gewerkt: het plan is tegemoetgekomen aan het merendeel van de wensen van bedrijven en heeft ruimte geboden om te kunnen bouwen. Het huidige plan heeft echter niet op alle nieuwe ontwikkelingen antwoord en belemmert daarmee bepaalde maatschappelijk aanvaardbaar geachte ontwikkelingen. Er zijn bijvoorbeeld weinig mogelijkheden tot gewenste niet-agrarische ontwikkelingen in het huidige bestemmingsplan opgenomen. Een belangrijke reden om het plan te herzien.

Er waren voordelen . . .

Daarbij was voor de agrarische sector de keuze gemaakt om de ruimte waarbinnen ten behoeve van agrarische bedrijven kon worden gebouwd, niet op de plankaart te begrenzen. Dat werkte als volgt. Een agrarisch bedrijf had de beschikking over een bouwvlak met een oppervlakte van 1 ha. Dit bouwvlak was niet op de plankaart ingetekend, maar in de voorschriften was bepaald dat het bedrijf binnen een *denkbeeldig* vlak van 1 ha kon bouwen. Het idee achter deze regeling was dat het er in het buitengebied vooral om ging om compacte erven te realiseren, waarbij de begrenzing van het erf op basis van praktische overwegingen van de ondernemer werkenderwijs kon worden bepaald. Het voordeel was dat een ondernemer grotendeels naar eigen inzicht de plaats van bebouwing kon bepalen, mits een en ander paste binnen de toegemeten oppervlakte.

. . . maar ook nadelen

De aanpak had ook nadelen. Omdat het plan nauwelijks stuurde op de plaats van bebouwing en opslag van veevoer e.d. bieden sommige erven inmiddels een minder fraaie aanblik. Bovendien konden in het huidige plan geen eisen worden gesteld aan de 'afwerking' van een erf door middel van erfbeplanting. De oude Wet op de Ruimtelijk Ordening (WRO) liet dat niet toe. Mede als gevolg hiervan zijn veel agrarische erven uitgedijd, zonder dat de inrichting van het erf geheel op de nieuwe situatie is aangepast en afgerond.

Het bovenstaande geldt niet alleen voor agrarische bedrijven, maar geldt in het algemeen voor erfvorming in het buitengebied.

Verder biedt het plan mogelijkheden voor aanpassing van de verkaveling, maar zo'n aanpassing moet dan wel via een planologische procedure worden gerealiseerd. Inmiddels is duidelijk dat in omvang beperkte aanpassingen ook best zonder procedure kunnen.

Meer nadruk op ruimtelijke kwaliteit

Het nieuwe bestemmingsplan wil vooral de voordelen van het huidige plan behouden, maar de nadelen zoveel mogelijk inperken. De nadruk komt dan ook meer te liggen op het realiseren van ruimtelijke kwaliteit dan alleen het voorzien in functionele behoeften.

Bij het realiseren van de gewenste ruimtelijke kwaliteit hoeft voor het hanteren van een wat royalere maatvoering voor een bebouwd erf dan in het verleden niet te worden gevreesd. Uit recent onderzoek van de provincie³ is

³ De Nije Pleats yn Fryslân, Provincie Fryslân, 2010.

gebleken dat het Friese landschap best wat kan verdragen: waar we in het verleden bang waren om een agrarisch bedrijf alle benodigde ruimte te geven voor gewenste ontwikkelingen, blijkt dat de moderne stallen van het huidige agrarisch bedrijf, de moderne vormen van voeropslag etc. vaak goed in het landschap zijn in te passen. Van belang is dat er meer aandacht is voor de plaats van het gebouw en de opslag, de dakvorm, de richting en de hoogte van de nok, de kleurstelling en dat soort zaken. Bovendien is in dat onderzoek aangetoond dat het de moeite loont om eerst met een agrarisch ondernemer om de tafel te gaan en te luisteren naar wensen en toekomstplannen. Op voorhand stevige richtlijnen en grenzen bepalen waarbinnen een agrarisch bedrijf zich kan ontwikkelen werkt vaak averechts: een ondernemer probeert z'n wensen binnen de regeling te 'proppen', terwijl dat dan vaak tot een minder fraai resultaat leidt.

Wat wel werkt is om ruimte te bieden aan ontwikkelingen plus daarbij de voorwaarde te stellen dat het geheel er netjes uit moet komen te zien. De gemeente zal in dat geval een aantal algemene spelregels moeten bepalen van wat voor soort ontwikkelingen acceptabel zijn. Verder moet de gemeente duidelijk maken wat zij onder 'netjes' verstaat.

Wat hiervoor over de ontwikkeling van de agrarische bedrijven is geschreven geldt ook voor andere ontwikkelingen; de gemeente zal in het nieuwe bestemmingsplan naast globale spelregels over functionele ontwikkelingen ook eisen stellen aan de uitstraling van erven en bebouwing.

Algemene uitgangspunten

Naast uitgangspunten die aan bovenstaande visie kunnen worden ontleend, wordt bij het opstellen van het bestemmingsplan in ieder geval rekening gehouden met de volgende aspecten:

1. Wat goed werkt wordt behouden

Ten aanzien van het te voeren ruimtelijk beleid wordt zoveel als mogelijk aangesloten op de mogelijkheden zoals die reeds zijn geboden in het geldende bestemmingsplan Buitengebied en de partiële herzieningen daarvan. Op een aantal onderwerpen is dit niet mogelijk of wenselijk, door bijvoorbeeld gewijzigd beleid en eisen die tegenwoordig vanuit wetgeving worden gesteld.

2. Nieuwe systematiek van bestemmen

Het huidige bestemmingsplan maakt gebruik van zogenaamde gebiedsbestemmingen en was globaal van aard. De per 1 juli 2008 in werking getreden Wet ruimtelijke ordening stuurt aan op een andere manier van bestemmen. Voor de actualisatie wordt daarom het toekennen van bestemmingen per hoofdfunctie gehanteerd (zoals 'Agrarisch', 'Wonen', 'Bedrijf', etc.) met een nadere differentiatie door middel van aanduidingen. Het op maat toekennen en begrenzen van bestemmingsvlakken is uitgangspunt.

3. Gevolgen van de Wabo

Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor) in werking getreden, waarin onder meer nieuw beleid is opgenomen voor vergunningvrij bouwen. Als gevolg van deze nieuwe wetgeving zal het bestemmingsplan Buitengebied zodanig worden vormgegeven dat de regeling voldoet aan het zo veel mogelijk borgen van de

ruimtelijke kwaliteit op de bouwpercelen, naast behoud van een doelmatige inrichting.

4. Provinciale Verordening Romte Fryslân

Een belangrijk verschil met het huidige bestemmingsplan Buitengebied zal zijn dat de provincie Fryslân de Provinciale Verordening Romte Fryslân heeft opgesteld. Deze verordening kent strakkere regels ten behoeve van de borging van ruimtelijke kwaliteit. De provincie heeft onder meer bepaald dat gemeenten in plannen voor het landelijk gebied duidelijkheid moeten geven over hoe de ruimtelijke kwaliteit van het landschap gewaarborgd wordt.

4 Uitgangspunten

4.1 Intro

In dit hoofdstuk is de visie uit het vorige hoofdstuk nader uitgewerkt in uitgangspunten per thema. Waar dit goed heeft gewerkt en waar het nog steeds past bij de huidige en verwachte ontwikkelingen, wordt het huidige beleid behouden. Om zichtbaar te maken waar sprake is van nieuw beleid, is dit voorzien van een gekleurd vlak.

Het bestemmingsplan gaat vooral over twee aspecten:

1. het beschermen van waarden (zoals landschap, natuur, cultuurhistorie en archeologie);
2. het bieden van ruimte voor allerlei functies (zoals landbouw, wonen etc.).

De bescherming van waarden vormt het kader waarbinnen allerlei functies zich kunnen ontwikkelen. Daarom wordt eerst aandacht besteed aan de waarden en daarna aan de (sociaal-economische) functies.

4.2 Landschap

De bescherming van landschapswaarden zal op een nieuwe leest worden geschoeid⁴. Dat betreft met name de bescherming van de houtsingels en -wallen. Alle houtsingels en -wallen zullen ten behoeve van het bestemmingsplan worden geïnventariseerd en zo nodig op de verbeelding of op een bijlagekaart worden gezet. De gemeente wil een beter handhaafbaar stelsel van regels dat goed op de praktijk van de agrarische sector aansluit.

Bescherming van de landschappelijke hoofdstructuur

Er wordt met betrekking tot de bescherming van landschappelijke waarden onderscheid gemaakt tussen open en besloten gebied in de vorm van twee bestemmingen:

- ‘Agrarisch gebied met waarden - besloten gebied’;
- ‘Agrarisch gebied met waarden - open gebied’.

Het onderscheid tussen beide bestemmingen is gericht op de bescherming van de landschappelijke kenmerken in het betreffende gebied.

In het besloten gebied gaat het met name om landschapskenmerken als:

- de waardevolle hoofdstructuur van houtsingels en houtwallen die voor het landschap belangrijke grenzen markeren (bijvoorbeeld overgangen tussen verschillende verkavelingstypen of -richtingen);
- dobben;

- pingoruïnes;
- petgaten.

In het open gebied gaat het om landschapskenmerken als:

- watergangen die sterk bepalend zijn voor de ruimtelijke structuur.

In verband met de bescherming van de landschapskenmerken in de diverse gebieden kunnen verschillen in de ontwikkelingsmogelijkheden voor de agrarische bedrijven worden gehanteerd. Naast het bieden van agrarische ontwikkelingsmogelijkheden is het doel van beide agrarische bestemmingen om het fraaie landschappelijke beeld zoveel mogelijk te behouden, zonder daarbij wenselijke en aanvaardbare aanpassingen in de weg te staan.

Voor wat betreft het onderscheiden van de landschappelijke deelgebieden in besloten gebied is de verkavelingstructuur leidend. Per deelgebied wordt de gemiddelde oppervlakte en de gemiddelde lengte-breedteverhouding van de percelen in het betreffende deelgebied vastgelegd. Hiermee kan de landschapsstructuur worden bepaald. Aan de hand van beide getallen kan de acceptabel geachte verandering in het landschap worden beoordeeld.

Met betrekking tot het beschermen van de landschappelijke hoofdstructuur wordt het volgende geregeld: naast de “uitoefening van het agrarisch gebruik” en dergelijke, is het behoud en de versterking van de aanwezige landschappelijke waarden tot onderdeel van de agrarische bestemming verklaard. Dit betekent dat zowel de agrarische functie als de landschappelijke waarde onderdeel uitmaken van de bestemming.

⁴ Deze regeling is in het eerder genoemde Proefplan Buitengebied Noardlike Fryske Wâldengemeenten uitgewerkt.

Bescherming van landschapselementen

Welke landschapselementen als waardevol worden beschouwd, wordt via een veldinventarisatie nader bepaald. Op basis van deze inventarisatie zullen elementen in twee categorieën worden ingedeeld:

1. elementen die niet mogen worden verwijderd op hun huidige plaats (deze markeren vaak belangrijke structuurlijnen in het landschap zoals grenzen tussen verkavelingsrichtingen) (categorie 1);
2. elementen die zo nodig kunnen worden verplaatst (categorie 2).

Het beleid voor houtsingels en -wallen is er primair op gericht om het besloten karakter van het gebied te behouden. Wat als waardevolle houtsingel of houtwal wordt beschouwd, blijkt uit een landschapskaart. Een in het bestemmingsplan op te nemen beschermingsregeling is uitsluitend gericht op de elementen die op de landschapskaart zijn weergegeven. In de regeling wordt nadrukkelijk bepaald welke aanpassingen mogelijk zijn en of een procedure moet worden gevolgd om een aanpassing te kunnen realiseren. De landschapskaart bevordert hierdoor in hoge mate de rechtszekerheid en geeft een initiatiefnemer duidelijk houvast omtrent de haalbaarheid van een in te dienen inrichtingsplan dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning moet worden overgelegd.

Dammen tussen percelen in singels en wallen

Om beter bewerkbare percelen te kunnen realiseren, wordt in het bestemmingsplan geregeld dat buurpercelen kunnen worden verbonden door middel van twee dammen (doorgangen) in houtsingels en houtwallen: elk tussen de beide kopkokers van de betreffende percelen. Door het verbinden van buurpercelen op het 'hoofd- en het voeteneind', kan een agrariër beide percelen bewerken als ware het één perceel. Op deze wijze kunnen landbouwvoertui-

gen rondrijden. Hierdoor kunnen bij de agrarische bedrijfsvoering twee of meerdere naast elkaar gelegen percelen worden bereikt. Houtsingels of -wallen vormen daardoor nauwelijks een belemmering om het op deze wijze gevormde 'dubbelperceel' te bewerken. Met deze regeling wordt een alternatief geboden voor het verwijderen van complete houtsingels of houtwallen.

De volgende eisen worden daarbij gesteld:

- Er mogen maximaal twee dammen tussen twee percelen worden gerealiseerd, mits daarmee tenminste 75% van de doorsneden singel of houtwal blijft bestaan (geldt zowel voor singels of houtwallen op de koppen van percelen als langs de lange zijden van percelen).
- Dammen mogen niet breder zijn dan 10 m.
- Dammen moeten zo worden gesitueerd dat er niet 'dwars door' een besloten gebied kan worden gekeken.
- In overleg wordt beoordeeld of boscompensatie vereist is.

Compensatievoorkeurzones

Indien houtsingels of houtwallen geheel of grotendeels worden verwijderd (en ze dus behoren tot categorie 2-elementen), dient gecompenseerd te worden. Compensatie vindt plaats overeenkomstig de provinciale norm in de door Gedeputeerde Staten op 27 oktober 1997 vastgestelde notitie "Uitvoering van de Boswet". De norm voor boscompensatie wordt expliciet in het bestemmingsplan opgenomen.

Bij voorkeur wordt gecompenseerd in specifieke zones. Deze compensatievoorkeurzones zijn stroken waar in het verleden houtsingels of houtwallen hebben gestaan of waar nog restanten van deze elementen aanwezig zijn. De

compensatievoorkeurzones worden tijdens de veldinventarisatie van de landschapselementen in beeld gebracht en nader aangegeven op de landschapskaart. Verder zal een norm worden opgenomen voor de maatvoering van de realisatie van nieuwe houtsingels en houtwallen. Daartoe worden in de bijlage bij de regels dwarsprofielen van houtsingels en -wallen opgenomen waarin de minimale maatvoering is vermeld. Tevens wordt hierbij een sortimentslijst opgenomen die als advies geldt voor de aan te brengen beplanting. Tenslotte worden ook verplichtingen, zoals het aanbrengen van veerasters, vermeld.

Naast de verplichting tot compensatie van te verwijderen houtsingels of houtwallen wordt eveneens de randvoorwaarde gesteld dat er geen ecologische beletselen mogen zijn. Over het algemeen wordt de ecologische waarde van een houtwal hoger aangeslagen dan die van een houtsingel.

4.3 Water

Het beleid van Wetterskip Fryslân is leidend voor wat betreft het waterbeheer.

Het vaarwater in de gemeente krijgt de bestemming 'Water'. Binnen deze bestemming zullen de verschillende functies die het water vervult, worden opgenomen (scheepvaart, waterrecreatie, waterhuishouding). Het afmeren van woonschepen wordt niet toegestaan.

Het water van Natura 2000-gebied De Alde Feanen krijgt een natuurbestemming en een aanduiding ten behoeve van recreatief medegebruik.

In de agrarische bestemming wordt voorts geregeld dat boeren 'blauwe diensten' kunnen leveren. Dit betekent dat zij hun grond aan het Wetterskip Fryslân kunnen aanbieden en het waterschap de gelegenheid kunnen bieden om het land tijdens het natte seizoen onder water te laten lopen.

Met het oog op het beschermen van de landschappelijke kwaliteit dient zoveel mogelijk gestreefd te worden naar het handhaven van natuurlijke oevers. Iedere vorm van oeververdediging kan evenwel worden toegestaan, mits gemeentelijke toestemming is verkregen. Hetzelfde geldt voor steigers.

4.4 Natuur

Natuurgebied krijgt de bestemming 'Natuur'. De bestemming is gericht op de instandhouding van de aanwezige en ontwikkeling van nieuwe natuurlijke waarden. De volgende gebieden krijgen in het bestemmingsplan de bestemming 'Natuur':

- alle gebieden die in de geldende bestemmingsplannen zijn voorzien van een natuurbestemming (voor zover nog actueel);
- alle gebieden die inmiddels door natuurbeschermingsorganisaties zijn verworven en als natuurgebied zijn of zullen worden ingericht en/of beheerd;
- alle gebieden die op basis van het Natuurbeheerplan 2011⁵ van de Provincie Fryslân als natuurbeheergebied zijn aangemerkt én waarvan het natuurbeheer inmiddels door de (veelal agrarische) grondeigenaar is gerealiseerd op basis van een overeenkomst met het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (voorheen ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit);
- Natura 2000-gebied en gebieden die als kerngebied zijn aangewezen in de ecologische hoofdstructuur (EHS) en in eigendom zijn van een natuurbeschermingsorganisatie.

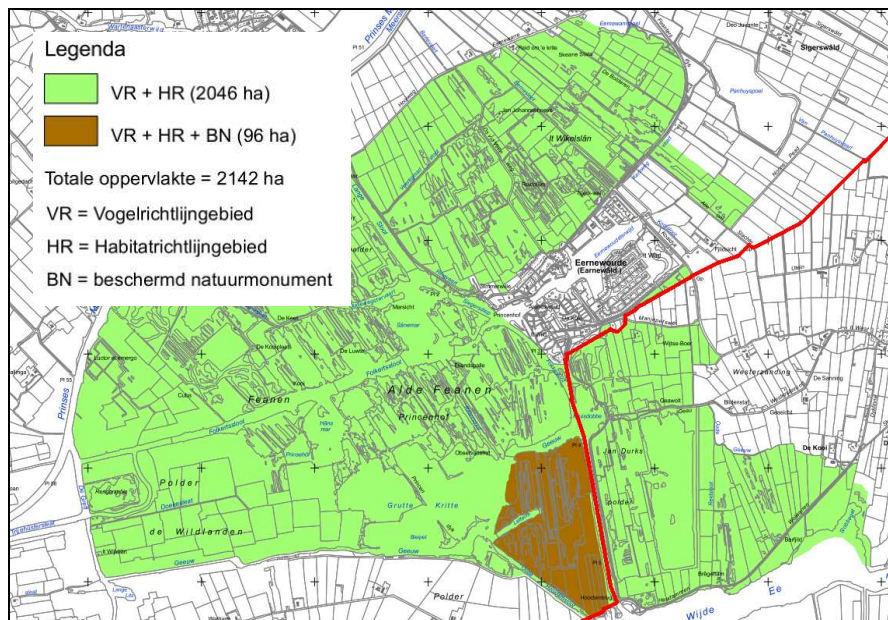
⁵ A. Het Natuurbeheerplan 2011 maakt deel uit van het nieuwe provinciale stelsel voor natuur- en landschapsbeheer (SNL), dat op 1 januari 2010 is ingegaan voor de onderdelen agrarische natuur en landschap. Binnen het Natuurbeheerplan wordt voor het beheer van natuur onderscheid gemaakt in natuurbeheer en agrarisch natuurbeheer. Bij natuurbeheer worden de betreffende gronden omgevormd en ingericht als natuurgebied, waarbij agrarisch gebruik in dienst staat van de natuurfunctie.
B. In het provinciale Natuurbeheerplan 2009 zijn de natuurgebieden en natuurontwikkelingsgebieden die deel uitmaken van de EHS begrensd.

Gebieden die, nadat het bestemmingsplan is vastgesteld, alsnog worden omgevormd naar natuur, kunnen via een in het bestemmingsplan op te nemen wijzigingsprocedure alsnog de nieuwe bestemming 'Natuur' krijgen.

Gebieden die in agrarisch gebruik zijn en waarvoor de betreffende ondernemer een vergoeding ontvangt voor het beschermen van natuurwaarden binnen zijn agrarische percelen, houden de agrarische bestemming. Daarmee wordt het karakter van het vrijwillige natuurbeheer behouden.

Recreatief medegebruik van Natura 2000-gebied

Het vaarwater in het aangewezen Natura 2000-gebied De Alde Feanen wordt tevens voorzien van de aanduiding 'recreatief medegebruik' of van 'vaarwater' in het geval van de Hoodamsloot. De beperkende bepalingen die vanuit het natuurbeheerplan specifiek voor dit gebied gelden, laten onverlet dat het water in principe openbaar is en toegankelijk voor de recreant als 'gast' binnen de natuur en voor de beroepsscheepvaart die onderweg is van het Prinses Margrietkanaal richting Drachten. De afspraken van een vastgesteld natuurbeheerplan bieden vervolgens voldoende bescherming in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998.

Figuur 1. Natura 2000-gebied De Alde Feanen (in rood de gemeentegrens, zuidoostelijk deel is gemeente Smallingerland)

Het huidige recreatief of landbouwkundig medegebruik van natuurgebieden wordt met het bestemmingsplan mogelijk gemaakt. Op deze wijze kunnen zowel de natuurbelangen als de belangen van de recreant worden gewaarborgd.

In de natuurbestemming bestaat de mogelijkheid tot ondergeschikt dagrecreatief medegebruik. Dagrecreatief medegebruik op het land is dan onderdeel van de natuurbestemming en kan bestaan uit de aanleg van voet- en

fietspaden door natuurgebied en de inrichting van een vogelkijkhut. Deze voorzieningen kunnen middels een omgevingsvergunning mogelijk worden gerealiseerd.

4.5 Cultuurhistorie en archeologie

Gestreefd wordt naar het in stand houden en waar mogelijk verder ontwikkelen van de belangrijke cultuurhistorische kwaliteiten en waarden die een wezenlijk onderdeel uitmaken van de identiteit, de leefbaarheid en de toeristische aantrekkelijkheid van de gemeente. De cultuurhistorische kwaliteit van het landschap wordt medebepaald door monumentale en karakteristieke bebouwing.

Rijksmonumenten

Gebouwen die als Rijksmonument zijn aangewezen, worden beschermd via de Monumentenwet. Rijksmonumenten in het plangebied zullen van een passende aanduiding op de verbeelding van het bestemmingsplan worden voorzien. Een nadere beschermingsregel in het bestemmingsplan is niet noodzakelijk.

Karakteristieke bebouwing

In het nieuwe bestemmingsplan wordt karakteristieke bebouwing beschermd overeenkomstig de regeling in het huidige bestemmingsplan. Aan de goothoogte, bouwhoogte en dakhelling van gebouwen kunnen door B&W nadere eisen worden gesteld.

Archeologische waarden

De gemeente is op basis van de Wet archeologische monumentenzorg (Wamz) verplicht om archeologische waarden zoveel mogelijk ter plekke te behouden en daarvoor beheermaatregelen te treffen. De bescherming van archeologische waarden strekt zich niet alleen uit tot 'bewezen' waarden, maar ook tot de te verwachten waarden. Om gemeenten te ondersteunen in hun ar-

cheologiebeleid heeft de Provinsje Fryslân de Friese Archeologische Monumenten Kaart Extra (FAMKE) ontwikkeld. De in de provinciale verordening vastgestelde versie van FAMKE is leidend voor de bestemmingsregeling ten aanzien van de archeologische bescherming.

De gemeente heeft een archeologische verdiepingsslag laten uitvoeren waar toe een archeologische verwachtingskaart voor de gemeente is opgesteld. Deze archeologische verdiepingsslag is verwerkt in een nieuwe versie van FAMKE.

In het bestemmingsplan zal ten aanzien van het vastleggen van archeologische waarden de gestaffelde provinciale regeling, met daarin de gemeentelijke verdiepingsslag geïmplementeerd, worden gehanteerd. Op de verbeelding van het bestemmingsplan zullen uitsluitend die gebieden beschermd worden waarvan verondersteld wordt dat er een grote kans bestaat op de aanwezigheid van archeologische waarden en archeologische vindplaatsen. Dit zijn gebieden die in Smallingerland op de FAMKE-kaarten worden aange-merkt als:

- 'Streven naar behoud';
- 'Waarderend onderzoek (vuursteenvindplaats)';
- 'Waarderend onderzoek (dobbe)'.

Deze gebieden worden in het bestemmingsplan voorzien van een dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie'. De dubbelbestemming is erop gericht om de mogelijk aanwezige archeologische waarden te behouden.

4.6 Agrarische bedrijven

4.6.1 Grondgebonden bedrijven

Alle gronden die in agrarisch gebruik zijn, krijgen de hoofdbestemming 'Agrarisch' met een nadere specificatie voor wat betreft de landschappelijke waarde van het gebied waar de gronden gelegen zijn.

De hoofdregel in het bestemmingsplan is dat agrarische bedrijven de ruimte wordt geboden om economisch rendabel te kunnen functioneren.

In het bestemmingsplan wordt voorts onderscheid gemaakt tussen de ontwikkelingsmogelijkheden voor grondgebonden agrarische activiteiten (zoals de melkveehouderij) en niet-grondgebonden agrarische activiteiten (intensieve veehouderij).

Bouwmogelijkheden

Het huidige bestemmingsplan kent de regeling voor agrarische bedrijven dat de gebouwen per bedrijf dienen te worden gegroepeerd binnen een aaneengesloten denkbeeldige rechthoek van 1 ha.

Grondgebonden agrarische bedrijven zullen in het nieuwe bestemmingsplan worden voorzien van een bouwvlak voor het huidige/bestaande erf. Voor dit bouwvlak wordt de ligging van het erf als uitgangspunt genomen. Bedrijven mogen binnen het bouwvlak bouwen. Buiten het bouwvlak bouwen is ook mogelijk, mits:

- de omvang van het erf wordt beperkt tot ten hoogste 2,5 ha inclusief erfbeplantingen, scheidingsloot e.d.

- daarvoor een erfinrichtingsplan is opgesteld dat door B&W is goedgekeurd;
- de afstand tot gevoelige functies (zoals woningen) tenminste 50 m tussen de rand van het agrarisch erf en de grens van de gevoelige bestemming bedraagt;
- de bedrijfseconomische noodzaak bij uitbreiding naar een nader te bepalen omvang aangetoond is.

Bij het opstellen van het erfinrichtingsplan dient rekening te worden gehouden met de kenmerken van het landschap. Het erfinrichtingsplan dient vooral gericht te zijn op het realiseren van een compleet erf. Een compleet erf is een erf dat bestaat uit een herkenbaar en door middel van erfbeplanting en soms ook scheidingsloten afgebakend gebied waarop alle bebouwing is gegroepeerd en qua maatvoering op elkaar is afgestemd. Uiteraard kan bij het inrichten van het erf gebruik worden gemaakt van of aangesloten bij aanwezige landschapselementen.

Belanghebbenden die een erfinrichtingsplan moeten opstellen, zal worden aangeboden om eerst in gesprek met de gemeente de eerste contouren van het plan te bepalen.

In het bestemmingsplan wordt geregeld dat alle bedrijfsgebouwen en andere bouwwerken binnen het erf moeten worden gebouwd (dus ook mestsilos en met wanden opgezette voersilos, maar ook de opslag van gestapeld veevoer etc., dient binnen het bouwvlak te worden gerealiseerd). De oppervlakte van bebouwing binnen het erf wordt niet beperkt. De grenzen van het erf zijn maatgevend voor de totale omvang. Bebouwing buiten het erf kan pas wor-

den gerealiseerd, wanneer uit een erfinrichtingsplan blijkt hoe de bebouwing landschappelijk wordt ingepast.

Nieuw te bouwen stallen dienen daarbij qua oppervlakte goed aan te sluiten bij de schaal van het landschap. Als stelregel kan een maximale lengte van 80 m en een maximale breedte van 40 m daarvoor als richtinggevend kader worden beschouwd⁶. Grotere maten zijn mogelijk maar dienen goed te worden beargumenteerd op grond van de landschappelijke kenmerken van de omgeving.

De geldende regeling dat de oppervlakte aan stalruimte niet mag worden vergroot indien een agrarisch bedrijf geheel of gedeeltelijk in een zone van 250 m rond een verzuringsgevoelig of kwetsbaar gebied ligt, wordt gecontinueerd. Deze gebieden zullen op de plankaart worden aangegeven.

Voor wat betreft de maatvoering van de agrarische bebouwing wordt aangesloten bij de huidige bestemmingsregels. Ten aanzien van agrarische bedrijfsgebouwen zal een maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 3,5 m en 12 m gelden.

Nieuwe stalvormen

Naast de bekende traditionele stallen komen tegenwoordig nieuwere stalvormen voor die een afwijkende vorm hebben en/of worden gebouwd van afwijkende materialen (zoals kunststoffolie). In voorkomende gevallen draagt de bouw van nieuwe stalvormen bij aan een gunstiger bedrijfsvoering voor de agrariër. Het in de “4^e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied” opgenomen beleid ten aanzien van serre- en boogstallen wordt gehandhaafd,

⁶ De Nije Pleats yn Fryslân, Provincie Fryslân, 2010.

rekening houdend met nieuwe stalvormen. Deze nieuwe stalvormen zullen worden getoetst aan een aantal criteria, waaronder landschappelijke inpassing.

De volgende voorwaarden worden aan nieuwe stalvormen gesteld:

- de goot- en bouwhoogte bedraagt ten hoogste 6 m respectievelijk 12 m;
- de stal mag geen lichthinder voor de omgeving opleveren (door de gemeente kunnen aanvullende voorwaarden worden gesteld om dergelijke hinder te beperken).

In het geldende bestemmingsplan zijn nieuwe stalvormen in het Nationaal Landschap De Noardlike Fryske Wâlden uitgesloten. Met deze beleidslijn wordt gebroken. Door strenge voorwaarden van landschappelijke inpassing die mede via het erfinrichtingsplan worden gerealiseerd, wordt geen reden meer gezien om agrariërs in dit gebied te beperken in hun economische mogelijkheden. In het eerder aangehaalde provinciale onderzoek “De Nije Pleats yn Fryslân” is aangetoond dat de landschappelijke inpassing van agrarische bedrijfsbebouwing als gevolg van schaalvergroting in besloten gebied goed mogelijk is.

4.6.2 Intensieve veehouderij

Uitgangspunt voor het beleid voor de intensieve veehouderij vormt de derde herziening van het bestemmingsplan Buitengebied (regeling intensieve veehouderij 1998). Daarin is geregeld dat aan alle (bodemgebonden) agrarische bedrijven zonder nadere planologische procedure ten hoogste 1.500 m² stalruimte voor intensieve veehouderij op het eigen bouwperceel is toegestaan, dan wel de bestaande oppervlakte vermeerderd met 10% indien de bestaande oppervlakte meer dan 1.370 m² bedraagt. Een oppervlakte van 1.500 m² is

toereikend om voor de meeste diersoorten een neventak intensieve veehouderij bij het grondgebonden agrarische bedrijf te exploiteren. Voor enkele diersoorten geldt dat 1.500 m² ontoereikend is om een intensieve neventak met een omvang van 0,75 vak (volwaardige arbeidskracht) uit te oefenen. Daarvoor is in het huidige plan dan ook een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen om extra mogelijkheden te bieden tot een maximale oppervlakte van 2.500 m² stalruimte, mits deze tak van ondergeschikte aard is ten opzichte van de overige agrarische activiteiten.

Bedrijven die al meer dan 2.500 m² aan intensieve veehouderij hadden ten tijde van het opstellen van het bestemmingplan van 2002, zijn indertijd in het bestemmingsplan aangeduid met 'intensieve veehouderij'. Deze bedrijven hebben extra uitbreidingsruimte gekregen. In de regeling intensieve veehouderij 1998 is bepaald dat bestaande agrarische bedrijven, waarvan de stalruimte voor intensieve veehouderij groter is dan 2500 m², middels een vrijstelling een uitbreidingsruimte krijgen van ten hoogste 10% oppervlakte extra stalruimte.

De gemeente houdt vast aan de oorspronkelijk vastgestelde regeling intensieve veehouderij 1998. Dit houdt het volgende in:

- bij alle bestaande agrarische bedrijven is bij recht (dus zonder nadere planologische afwegingsprocedure) maximaal 1.500 m² aan stalruimte ten behoeve van een intensieve veehouderij toegestaan, dan wel de bestaande oppervlakte vermeerderd met 10% indien de bestaande oppervlakte aan stalruimte meer dan 1.370 m² bedraagt;
- onder voorwaarden kan door middel van een binnenplanse afwijkingsbevoegdheid extra ruimte worden geboden tot een oppervlakte tot 2.500 m² stalruimte, mits de intensieve veehouderijactiviteit onderge-

schikt blijft bij de overige agrarische activiteiten op het betreffende perceel;

- bestaande intensieve veehouderijen (dus bedrijven die als hoofdtak de intensieve veehouderij uitoefenen) met meer dan 2.500 m² zullen opnieuw als zodanig op de plankaart worden aangeduid. Voor deze bedrijven wordt een binnenplanse afwijkingsmogelijkheid opgenomen voor vergroting van deze oppervlaktemaat met maximaal 10%.
- in aanvulling op deze regeling wordt een algemene ontheffingsmogelijkheid opgenomen voor de uitbreiding van stalruimte voor zover deze enkel nodig is om te voldoen aan nieuwe wettelijke eisen ten behoeve van dierenwelzijn zonder dat deze uitbreiding leidt tot meer dierplaatsen⁷.

Deze beleidsruimte kan ertoe leiden dat een vorm van intensieve veehouderij pas is te realiseren nadat hiervoor een m.e.r.-procedure is doorlopen. In het kader van de plan-m.e.r.-plicht zal nader worden onderzocht welke oppervlakte in het bestemmingsplan kan worden toegelaten en welke overige voorwaarden zouden moeten worden gesteld. Daarmee kan de uiteindelijke regeling afwijken van de hiervoor geschetste uitgangspunten.

4.6.3 Agrarische nevenactiviteiten

Middels een afwijkingsprocedure kan (niet-agrarische) bedrijvigheid limitatief worden toegestaan bij het agrarisch bedrijf. Hiertoe wordt een selectie van bedrijfsactiviteiten uit de bedrijvenlijst met milieucategorie 1 en 2 gemaakt.

⁷ Deze regeling geldt zowel voor neventakken als hoofdtakken intensieve veehouderij.

Daarnaast kunnen de volgende nevenactiviteiten bij een agrarisch bedrijf worden toegestaan zonder nadere afweging (dus zonder afwijkingsprocedure):

- gebruikgerichte paardenhouderij, inclusief paardenpension, geen manegeactiviteiten, wel een rijhal;
- productiegebonden detailhandel met een netto vloeroppervlakte van ten hoogste 50 m²;
- overdekte stalling van vaartuigen of kampeermiddelen;
- lichte horeca-activiteiten, zoals een theeschenkerij;
- verblijfsrecreatie ten behoeve van recreatieappartementen (inpandig);
- groepsaccommodatie;
- maatschappelijke en zorgactiviteiten.

Voor het ontplooiën van nevenactiviteiten zullen in het bestemmingsplan voorwaarden worden opgesteld.

4.6.4 Functiewijziging bij vrijkomende agrarische bedrijven

Door de beëindiging van agrarische bedrijven zullen agrarische bedrijfsgebouwen leeg komen te staan of een andere functie krijgen. Voor vrijkomende agrarische bedrijven vormt het bestaande beleid de basis. Het bestemmingsplan maakt enkele kleinschalige ontwikkelingen mogelijk.

Een agrarisch bedrijf kan wanneer de bedrijfsmatige agrarische hoofdfunctie geheel is beëindigd, worden aangepast (middels een binnenplanse procedure) in de volgende functies:

- woonfunctie;

- woonfunctie met recreatieve nevenfunctie, zoals verblijfsrecreatie ten behoeve van recreatieappartementen (inpandig) en/of groepsaccommodatie;
- bedrijfsfunctie uit de milieucategorieën 1 en 2, die nader wordt vastgelegd in een bij de planregels op te nemen Staat van bedrijven, met dienstwoning;
- maatschappelijke functie met dienstwoning.

Ten behoeve van de nieuwe functie kan de oppervlakte van bestaande gebouwen niet worden vergroot. Wel zal het mogelijk zijn om bestaande gebouwen te slopen en daarvoor één of meerdere nieuwe gebouwen te realiseren tot in totaal maximaal 50% van hetgeen gesloopt wordt.

Activiteiten dienen binnen de gebouwen plaats te vinden. Buitenopslag is niet toegestaan, tenzij hiervoor een door de gemeente geaccepteerd erfinrichtingsplan is opgesteld en gerealiseerd.

Niet in voorgaande opsomming passende (grootschaligere) ontwikkelingen worden per geval beoordeeld en desgewenst met een afzonderlijke bestemmingsplanprocedure geregeld. De geldende regels voor landschappelijke inpassing, bouwmassa en verkeersafwikkeling worden overgenomen en zo nodig aangevuld.

Boerderijsplitsing (in 2 woningen)

Indien de boerderij als agrarisch bedrijf is beëindigd, dan kan deze worden gesplitst ten behoeve van 2 woningen. Doel is in dat geval om de boerderij als gebouw te behouden. Twee woningen kunnen worden toegestaan indien dit milieutechnisch geen bezwaren oplevert en de gemeente het noodzakelijke woningcontingent beschikbaar heeft.

Zorgboerderijen

Op zorgboerderijen vindt landbouw en zorg gecombineerd plaats. In veel gevallen gebeurt dit als nevenactiviteit bij de agrarische hoofdfunctie. In toenemende mate worden daarentegen ook zorgboerderijen opgericht waar juist de zorg de primaire functie is en agrarische dagbesteding als nevenactiviteit kan worden beschouwd. In de “4^e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied” was ten behoeve van zorgboerderijen een regeling getroffen die het mogelijk maakte om een oppervlakte van 300 m² in gebruik te hebben voor een zorgboerderij als nevenactiviteit bij het agrarisch bedrijf.

Het onderscheid tussen zorg als nevenactiviteit bij een volwaardig agrarisch bedrijf en zorg als hoofdfunctie wordt gehandhaafd.

In het eerste geval behoudt het agrarisch bedrijf de agrarische bestemming. De oppervlakte ten behoeve van de uitoefening van een zorgboerderij als nevenactiviteit bij het agrarisch bedrijf wordt vergroot tot 1/3de deel van de oppervlakte aan bedrijfsbebouwing met een maximum van 400 m². In het tweede geval wordt een zorgboerderij specifiek bestemd als ‘Maatschappelijk - Zorgboerderij’, waarbij agrarische nevenactiviteiten in de regels zijn opgenomen.

Ruimte voor ruimte-regeling

De provinciale ‘ruimte voor ruimte-regeling’ is bedoeld voor een landschappelijke verbetering voor beëindigde agrarische bedrijven. Indien overtollige en landschapsontsierende bedrijfsgebouwen bij een voormalig agrarisch (maar ook bij een niet-agrarisch) bedrijf worden gesloopt, dan kan de sloper in aanmerking komen voor een bijdrage in de sloopkosten in natura en kan dan het recht verwerven om een nieuwe woning te bouwen.

De ‘ruimte voor ruimte-regeling’ houdt ten aanzien van beeldverstorende bebouwing in dat:

- de bouw van één extra nieuwe woning in het landelijk gebied kan worden toegestaan, mits minimaal 1.000 m² aan beeldverstorende bebouwing of minimaal 3.000 m² aan kassen in het landelijk gebied wordt gesloopt, en de nieuwe woning wordt gebouwd in of aansluitend op een bestaand bebouwingslint of een bestaande bebouwingscluster.
- Op een bestaand solitair bouwperceel maximaal één nieuwe woning worden toegestaan, mits minimaal 1.500 m² beeldverstorende bebouwing of minimaal 5.000 m² kassen in het landelijk gebied wordt gesloopt, en in de plantoelichting is onderbouwd dat de ruimtelijke kwaliteit op en rond het perceel aanzienlijk zal verbeteren en dat geen beperkingen ontstaan voor de ontwikkeling van agrarische bedrijven in de omgeving.

Hierbij is tevens voorwaarde dat de gemeente het noodzakelijke woningcontingent beschikbaar heeft en voor dit doel beschikbaar wil stellen en dat de woning ruimtelijk en milieutechnisch inpasbaar is. Daarnaast zal de gemeente hoge eisen stellen aan de beeldkwaliteit van de nieuwe woning. Daartoe zullen afzonderlijke beeldkwaliteitseisen worden opgesteld. De beeldkwaliteitseisen richten zich niet alleen op de bebouwing; er zullen tevens richtlijnen voor de erfinrichting en -beplanting worden gegeven.

Voor de toepassing van de ‘ruimte voor ruimte-regeling’ moet een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.

4.6.5 Nieuwe agrarische bedrijven

Hoewel het aantal agrarische bedrijven in de toekomst vermoedelijk verder zal afnemen, moet er rekening mee worden gehouden dat in incidentele gevallen de noodzaak zal ontstaan om een grondgebonden agrarisch bedrijf te verplaatsen; bijvoorbeeld in het kader van landinrichting. Bij de beoordeling van de noodzaak tot het realiseren van een nieuw agrarisch erf zal steeds rekening worden gehouden met de volgende zaken:

- er dient bij verplaatsing van een bestaand agrarisch bedrijf sprake van te zijn dat het bedrijf zich op de huidige locatie niet verder kan ontwikkelen als gevolg van wettelijke beperkingen dan wel als gevolg van fysieke beperkingen;
- bij verplaatsing dient het bestaande te verlaten erf te worden ontdaan van overtollige en ontsierende bebouwing en dient het een nieuwe bestemming te krijgen die past in het door de gemeente te voeren beleid voor voormalige agrarische bedrijven; de agrarische bestemming moet er dus af;
- het te verplaatsen agrarisch bedrijf dient volwaardig te zijn en te beschikken over voldoende toekomstperspectief;
- de nieuwe locatie dient op voldoende afstand van gevoelige functies zoals woningen te worden gesitueerd. Daarbij dient ernaar te worden gestreefd dat ook in de toekomst geen conflicten ontstaan tussen het agrarische bedrijf en gevoelige functies. Dit is mogelijk door meer afstand aan te houden dan de (wettelijke) minimumafstand;
- de nieuwe locatie dient te passen binnen de bestaande landschappelijke structuur. Dat betekent dat wanneer in een bepaald gebied de bebouwing vooral in linten langs de weg staat, het nieuwe erf op een soortgelijke wijze aan de weg moet worden gesitueerd;

- bij het realiseren van het nieuwe erf dient aandacht te worden geschonken aan de erfinrichting en de erfbeplanting. Deze dienen aan te sluiten bij de bestaande landschappelijke kenmerken;
- het nieuwe erf dient van dusdanige omvang te zijn dat het ook in de toekomst ruimte biedt voor verdere ontwikkeling.

Verplaatsing en vestiging van nieuwe grondgebonden agrarische bedrijven kan uitsluitend middels een herziening van het bestemmingsplan plaatsvinden. Iedere situatie wordt daarmee afzonderlijk beoordeeld.

4.6.6 Paardenhouderijen

Specifiek beleid voor paardenhouderijen wordt noodzakelijk geacht. De paardenhouderij is een bedrijfstak die in opkomst is. De huidige regeling in het bestemmingsplan sluit onvoldoende aan bij de praktijk.

De insteek voor het bestemmingsplan is om de productiegerichte paardenhouderij gelijk te schakelen aan de regeling voor reguliere grondgebonden agrarische bedrijven.

Gebruiksgerichte paardenhouderijen worden specifiek bestemd voor 'Bedrijf - Paardenhouderij' waarvoor een aparte bestemmingsregeling wordt opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan. In deze regeling wordt aangesloten bij de notitie "Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening: Herziene handreiking voor de praktijk" (VNG, februari 2009).

Voor maneges worden specifieke regels opgenomen, die recht doen aan het afwijkende bedrijfsprofiel van dergelijke paardenbedrijven, die met name zijn gericht op het bieden van paardrijdmogelijkheden voor derden en waar-

bij de horeca- en detailhandelsfunctie vaak een belangrijke rol speelt. Gedacht wordt aan de bestemming 'Recreatie - Manege'.

Nieuwe paardenhouderijen

Nieuwe paardenbedrijven worden uitsluitend mogelijk geacht op bestaande (voormalige) agrarische erven in het landelijk gebied. Nieuwe maneges moeten zijn voorzien van een goede ontsluiting. Dergelijke ontwikkelingen zijn mogelijk na planwijziging. In dat geval zullen eisen worden gesteld aan de inrichting van het erf, plaatsing van eventuele buitenbakken en bebouwing. Een erfinrichtingsplan is dan ook een vereiste.

4.6.7 Agrarische bedrijfswoningen

Bij een volwaardig agrarisch bedrijf bedraagt het aantal bedrijfswoningen niet meer dan één zelfstandige agrarische bedrijfswoning per agrarisch bedrijf, dan wel het bestaande aantal indien er inmiddels meer staan. De oppervlakte van vrijstaande of aangebouwde bedrijfswoningen is in lijn met het huidige plan en bedraagt ten hoogste 150 m².

Tweede agrarische bedrijfswoningen worden met het bestemmingsplan niet mogelijk gemaakt. In bijzondere omstandigheden kan de gemeente tweede bedrijfswoningen middels een buitenplanse procedure mogelijk maken. Er dient in die gevallen altijd sprake te zijn van het volgende:

- een noodzaak om met een tweede bedrijfswoning bij het bedrijf te wonen (bijvoorbeeld jaarrond permanent toezicht gedurende 24 uur per dag vanwege de aanwezigheid van levende have);
- een blijvende duurzame en doelmatige voortzetting van het bedrijf, waarbij de ondernemers aannemelijk moeten maken dat het bedrijf beschikt over een toekomstperspectief van tenminste 10 jaar;

- minimaal twee arbeidskrachten die fulltime werkzaam zijn op het bedrijf, waarbij de hoofdbewoners van de bedrijfswoningen een volwaardig hoofdinkomen uit op het perceel gevestigde bedrijf ontvangen;
- een door de gemeente goedgekeurd erfinrichtingsplan is opgesteld, waarbij de tweede bedrijfswoning in samenhang met de bestaande bebouwing binnen het bouwvlak op hetzelfde erf wordt gebouwd en middels dezelfde uitrit van de bestaande bedrijfswoning wordt ontsloten;
- de tweede bedrijfswoning is passend in de gemeentelijke woningbouwcontingentering.

4.7 Wonen en woonboerderij

Gewone woningen krijgen een eigen zelfstandige bestemming 'Wonen'. Voormalige boerderijen worden bestemd voor woonboerderij. Dat geldt dus voor zowel boerderijen die recent zijn vrijgekomen als voor boerderijen die in het verleden hun agrarische functie hebben verloren en als woning in gebruik zijn.

De erven van de woning en de woonboerderij worden voorzien van een bestemmingsvlak. De grenzen van dit vlak zullen in het algemeen aansluiten bij de feitelijke topografische erfgronden. Binnen dit vlak mogen in beginsel de woning/woonboerderij en eventuele bijgebouwen worden gebouwd.

4.7.1 Gewone woning

Bouwmogelijkheden

Per bestemmingsvlak is niet meer dan 1 woning toegestaan, dan wel niet meer dan in het bestemmingsvlak specifiek aangegeven aantal.

De oppervlakte van het hoofdgebouw bedraagt in de huidige regeling ten hoogste 150 m², dan wel ten hoogste de bestaande oppervlakte indien deze meer is. Uitgangspunt daarbij is dat bijgebouwen qua schaal en maat ondergeschikt blijven aan het hoofdgebouw. De totale oppervlakte aan bijgebouwen (aan-, uit- en vrijstaande bijgebouwen en overkappingen) is beperkt tot ten hoogste 100 m². De afstand tussen de diverse bebouwing is hooguit 20 m.

De maximale oppervlakte in de nieuwe regeling betreft 250 m² voor de totale bebouwing, waarbij geen onderscheid meer wordt gemaakt in oppervlakten van hoofd- en bijgebouw(en).

Maatvoering gebouwen

Voor woningen wordt qua maatvoering de huidige maximale goot- en bouwhoogte van het hoofdgebouw van respectievelijk 3,5 m en 9 m, dan wel ten hoogste de bestaande goot- en bouwhoogte indien deze meer is, voortgezet, waarbij de dakhelling minimaal 40° bedraagt, dan wel de bestaande dakhelling indien deze minder is.

De maatvoering van vrijstaande bijgebouwen is als volgt: goothoogte maximaal 3 m en bouwhoogte maximaal 6 m.

De bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde, en van overkappingen is gelimiteerd op 3 m, dan wel de bestaande bouwhoogte indien deze meer is.

Beroep aan huis

In toenemende mate bestaat de behoefte om beroepshalve in huis ook activiteiten te ontplooiën. In dat verband wordt een regeling opgenomen die voorziet in het toelaten van aan de woonfunctie verbonden nevenactiviteiten, zoals aan-huis-verbonden beroepen en bedrijven. Activiteiten die niet vergunningplichtig of meldingplichtig zijn in het kader van de Wet milieubeheer, zoals kantoor, atelier, beperkte hobbymatige dierhouderij, Bêd & Brochje en dergelijke, worden daarbij toegestaan.

Voorwaarde hiervoor is dat de woonfunctie voorop blijft staan. Daarom wordt de oppervlakte van dergelijke activiteiten beperkt tot ten hoogste 50 m².

4.7.2 Woonboerderij

Iedere voormalige boerderij die wordt bewoond, geen bedrijfsbestemming kent en die in het veld wordt herkend als traditionele boerderij (stelp, kop-hals-rompboerderij of kop-rompboerderij) en alle in het huidige bestemmingsplan als zodanig aangeduide woonboerderijen, krijgen de bestemming 'Wonen - Woonboerderij'. In bijzondere gevallen kan de bestemming ook worden gegeven aan situaties die niet geheel aan deze kenmerken voldoen. De bouw- en gebruiksmogelijkheden wijken af van een gewone woning.

Bouwregels

Voor de bestemming 'Wonen - Woonboerderij' gelden enigszins afwijkende bouwregels ten opzichte van 'gewone' woningen.

Voor woonboerderijen is het uitgangspunt om de bestaande bebouwing te handhaven, waarbij de bestaande bouwmaten tevens uitgangspunt zijn. Om die reden wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de maatvoering die voor agrarische bedrijven geldt.

Bij de meeste woonboerderijen is sprake van grotere en meerdere bijgebouwen als gevolg van het voormalige agrarische bedrijf, waardoor er vaak meer dan 100 m² aan bijgebouwen aanwezig is die op basis van de bestemmingsregels zullen worden toegestaan.

Nevenactiviteiten

Naast de reeds bij de 'gewone' woonfunctie toegestane nevenactiviteiten kunnen bij woonboerderijen dezelfde nevenactiviteiten worden ontplooid als bij agrarische bedrijven.

Voorwaarde is daarbij steeds dat de activiteiten binnen gebouwen plaatsvinden en dat parkeren op eigen erf moet plaatsvinden. De woonfunctie dient door het toestaan van nevenactiviteiten niet in het gedrang te komen. Daarom wordt ook voor woonboerderijen de voorwaarde gesteld dat niet meer dan 1/3de deel van de bebouwing voor nevenactiviteiten mag worden gebruikt.

Functiewijziging

In het bestemmingsplan zal een wijzigingsbevoegdheid naar 'Bedrijf' worden opgenomen, indien het wenselijk is om een groter deel dan het hiervoor aangegeven 1/3de deel van de bebouwing voor niet-agrarische bedrijvigheid te gebruiken. Voorwaarde is dat het betreffende bedrijf niet thuishoort op een bedrijventerrein en dat de activiteit in milieucategorie 1 of 2 past.

4.7.3 Woning en woonboerderij

Uitbreiding van erven

Indien het erf van een woning of woonboerderij te klein is, kan uitbreiding van het erf worden toegestaan. Daarvoor moet het deel dat aan het erf wordt toegevoegd, worden bestemd voor 'Wonen' of 'Wonen - Woonboerderij'. Veelal gaat het hierbij om gronden met een agrarische bestemming. Hiertoe kan in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid worden opgenomen.

Voorwaarde voor de uitbreiding van het erf is dat het nieuwe deel fysiek bij het oude erf wordt getrokken door:

- Bijvoorbeeld een sloot of houtwal rondom het nieuwe deel aan te leggen;
- de eerdere erfgrans van het oude erf te verwijderen;

- en/of het nieuwe deel van het erf te voorzien van een erfbeplanting.

Ten behoeve van deze wijzigingsbevoegdheid wordt bepaald dat de herinrichting in een erfinrichtingsplan moet worden vastgelegd.

Een erf mag maximaal worden vergroot met de eigen oppervlakte, waarbij de nieuwe perceelsoppervlakte maximaal 2.500 m² mag bedragen.

Indien een planvoornemen tot uitbreiding van een erf leidt tot een perceelsoppervlakte groter dan 2.500 m² dient een afzonderlijke bestemmingsplanprocedure te worden doorlopen. De gemeente kan hierin meegaan, wanneer uit een inrichtingsplan blijkt dat daarmee een uitzonderlijke ruimtelijke kwaliteit kan worden gerealiseerd.

Paardenbakken

Paardenbakken, langeercirkels, trainingsmolens, paddocks en dergelijke buiten de bebouwde erven leiden al snel tot een rommelig beeld. In dat verband is het gewenst dat dergelijke, hobbymatige en aan de hoofdfunctie ondergeschikte inrichtingen binnen een erf en bij voorkeur achter de bebouwing (en dus minder goed zichtbaar vanaf de openbare weg) worden gerealiseerd.

De regeling voor paardenbakken die in de bestemmingsplannen voor de dorpen wordt gehanteerd, zal eveneens in het buitengebied worden toegepast. Dit betekent dat paardenbakken uitsluitend kunnen worden aangelegd, indien hiertoe omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde of van werkzaamheden, is verkregen.

Omgevingsvergunning kan worden verkregen indien:

- er geen onevenredige licht-, stof- en geluidhinder optreedt voor woningen van derden;
- er geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan het straat- en bebouwingsbeeld, de milieusituatie, de woonsituatie, de landschappelijke waarden, de archeologische waarden, de natuurwaarden, de verkeersveiligheid en de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden.

Agrarische hobbyactiviteit of agrarisch kleinbedrijf

Wonen in combinatie met een agrarische hobby of beperkte agrarische bedrijfsmatige activiteiten past uitstekend in een kleinschalig landschap. In de praktijk blijkt het landschap er, als gevolg van de geringe markt oriëntatie, wel bij te varen. Er is bij hobbymatige landbouw en/of agrarisch kleinbedrijf minder behoefte om de opbrengst per hectare te maximaliseren, waardoor de behoefte om de verkavelingsituatie aan te passen gering is. Dergelijke bedrijvigheid kan dan ook worden gestimuleerd door de behoefte aan eventuele 'bedrijfsbebouwing' te honoreren. Beleidsmatig worden dergelijke activiteiten als agrarische hobbyactiviteit (bijvoorbeeld in de vorm van schaphouderij of paardenhouderij) of agrarisch kleinbedrijf beschouwd.

In het bestemmingsplan buitengebied is geregeld dat bij de woonfunctie ten behoeve van een agrarische (neven)activiteit bij vrijstelling nog eens 50 m² aan aan- en uitbouwen en bouwgebouwen kan worden gerealiseerd (bovenop de bij recht toegestane totale oppervlakte van 250 m²). Voorwaarden hiertoe zijn dat de aanvrager tenminste 2 ha grond in duurzaam bezit of pacht heeft en deze gronden binnen een afstand van 1 km tot het woonperceel zijn gelegen.

Deze beleidslijn omtrent extra bebouwingsmogelijkheden voor hobbyboeren en/of agrarische kleinbedrijven wordt middels een afwijkingsbevoegdheid in het nieuwe bestemmingsplan voortgezet.

4.8 Niet-agrarische bedrijven

Ieder bestaand niet-agrarisch bedrijf wordt bestemd voor 'Bedrijf' en wordt aangeduid voor de huidige activiteit. Uitgangspunt is dat bedrijvigheid uit de milieucategorieën 1 en 2, waarvan de milieuzones tot aan hindergevoelige bebouwing respectievelijk 10 en 30 m bedragen mogelijk is, maar na afwijking kan worden toegestaan, mits:

- het kleinschalige, ambachtelijke en/of dienstverlenende bedrijven zijn;
- de bedrijven geen grote verkeersaantrekkende werking hebben;
- de bedrijvigheid niet gepaard gaat met opslag en/of stalling buiten de bedrijfsgebouwen;
- er geen detailhandel plaatsvindt.

Een lijst met bedrijven in de verschillende milieucategorieën wordt als bijlage bij de regels opgenomen, de zogeheten Staat van Bedrijven. Bedrijven die passend zijn in de milieucategorieën 1 en 2 van deze lijst krijgen geen nadere aanduiding. Van de bestaande bedrijven, waarvan de activiteiten in een hogere categorie vallen dan milieucategorie 1 of 2, zal de bestaande bedrijfsactiviteit op de verbeelding specifiek worden aangeduid en benoemd in de regels. Dergelijke bedrijven hebben de mogelijkheid om naast de bestaande activiteit tevens de activiteiten die thuishoren in milieucategorie 1 of 2 uit te oefenen.

Bovendien geldt dat bedrijven, die niet zijn genoemd in de Staat van Bedrijven, in de bedrijfsbestemming zijn toegestaan wanneer deze naar aard en/of effecten op het woon- en leefklimaat, al dan niet onder te stellen voorwaarden, voor wat betreft geur, stof, gevaar en geluid, kunnen worden gelijkgesteld met de bedrijven uit de categorieën 1 en 2.

Bouwregels

Bij een niet-agrarisch bedrijf bedraagt het aantal bedrijfswoningen niet meer dan één, dan wel het bestaande aantal indien er inmiddels meer staan. Voor het toestaan van een bedrijfswoning geldt, in lijn met het huidige beleid, dat er een duidelijke relatie tussen het bedrijf en de bedrijfswoning dient te bestaan. De oppervlakte van een vrijstaande of aangebouwde bedrijfswoning bedraagt ten hoogste 150 m².

Niet-agrarische bedrijven worden niet voorzien van een bouwvlak. De bestaande bebouwingsoppervlakte van niet-agrarische bedrijven in het buitengebied wordt geïnventariseerd. Deze oppervlakte wordt als bestaande situatie ingemeten en in de planregels vastgelegd.

De mogelijkheid tot uitbreiding met 10% van de bestaande bebouwingsoppervlakte van niet-agrarische bedrijven wordt voortgezet. Indien sprake is van agrarische aanverwante bedrijvigheid als hoofdtak, kan de bestaande bebouwingsoppervlakte met 20% worden vermeerderd.

Maatvoering gebouwen

Wat betreft de maatvoering van bebouwing ten behoeve van niet-agrarische bedrijven wordt aangesloten bij de huidige bestemmingsregels, waarbij een maximale goot- en bouwhoogte van respectievelijk 3 m en 8 m is toegestaan en een minimale dakhelling van 15° geldt, dan wel de bestaande maatvoering van de bebouwing indien deze afwijkt.

Nieuwvestiging niet-agrarische bedrijven

Nieuwvestiging van niet-agrarische bedrijven op onbebouwde percelen wordt uitgesloten. Niet-agrarische bedrijven kunnen middels wijziging in woonboerderijen worden gevestigd. Daarnaast kunnen nieuwe niet-agrarische bedrijven, met inbegrip van bovengenoemde regels, in vrijkomende agrarische bebouwing mogelijk worden gemaakt onder de voorwaarden dat:

- alle bedrijfsactiviteiten in de bestaande gebouwen plaatsvinden;
- onnodige agrarische bedrijfsbebouwing (zoals sleuf- en mestsilos) van het perceel verwijderd worden;
- er geen sprake is van een onevenredige belasting van de infrastructuur;
- het erf landschappelijk goed wordt ingepast, wat moet blijken uit een erfinrichtingsplan;
- plaatsing van reclame-uitingen uitsluitend plaatsvindt conform het gemeentelijk reclamebeleid;
- er een koppeling bestaat met de aan de niet-agrarische bedrijvigheid ondergeschikte woonfunctie (maximaal 1 bedrijfswoning toegestaan) op het perceel.

Aanloopgebieden

Aanloopgebieden zijn de gebieden die aansluiten bij de bebouwing van de verschillende kernen en bebouwingslinten in de gemeente. Op grond van het huidige bestemmingsplan zijn voor aanloopgebieden ruimere ontwikkelingsmogelijkheden voor werken (niet-agrarische bedrijvigheid) en wonen aanwezig, zonder dat het karakter van het buitengebied en de dorpsranden daarvoor wezenlijk wordt aangetast.

Inmiddels zijn enkele aanloopgebieden gerealiseerd/ingevuld. Gerealiseerde aanloopgebieden worden zo mogelijk bij de plangebieden voor de actualisa-

tie van de kernen opgenomen. De overige in het bestemmingsplan opgenomen aanloopgebieden die nog niet tot ontwikkeling zijn gekomen, worden in het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied meegenomen.

4.9 Recreëren

4.9.1 Verblijfsrecreatie

Bestaande recreatiebedrijven

Alle recreatiebedrijven worden voorzien van de bestemming 'Recreatie'. Onder deze bestemming worden onder meer campings (geen kamperen bij de boer), groepsaccommodaties en andere verblijfsrecreatieve accommodaties geschaard. Met behulp van specifieke aanduidingen zal zo nodig worden voorzien in een differentiatie tussen de verschillende recreatiebedrijven.

Evenals niet-agrarische bedrijven worden recreatiebedrijven niet voorzien van een bouwvlak, maar wordt de bestaande bebouwingsoppervlakte van recreatiebedrijven (exclusief vaste kampeermiddelen) in het buitengebied geïnventariseerd. Deze oppervlakte wordt ingemeten en als bestaande situatie in de planregels vastgelegd.

Wat betreft de maximaal toegestane oppervlakte aan dienstgebouwen van recreatiebedrijven wordt in plaats van 10% nu de mogelijkheid geboden om de bestaande oppervlakte van dienstgebouwen met ten hoogste 20% bij recht gedurende de planperiode te vergroten. Hiermee wordt aangesloten bij de regeling zoals die ook voor de uitbreiding van agrarisch aanverwante bedrijvigheid in het buitengebied geldt. Een verruiming van de regeling biedt recreatieondernemers meer mogelijkheden om de kwaliteit van het verblijfsrecreatieve aanbod te verhogen.

Er wordt een positieve grondhouding ingenomen ten aanzien van grotere uitbreidingen bij recreatiebedrijven. Om gemeentelijk maatwerk te kunnen verrichten, wordt dit echter niet met het bestemmingsplan geregeld. Grote-

re uitbreidingen worden per geval beoordeeld en zijn bespreekbaar wanneer omliggende functies niet worden belemmerd, de uitbreiding passend is in het landschap, infrastructuur niet onevenredig wordt belast en dergelijke.

Voor de maatvoeringseisen wordt aangesloten bij het huidige bestemmingsplan buitengebied.

Reguliere kampeerterreinen

De mogelijkheden met betrekking tot kamperen op reguliere kampeerterreinen wordt vastgelegd voor de bestaande oppervlakte van het kampeerterrein.

In tegenstelling tot de "4e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied" wordt er eveneens van af gezien om het aantal standplaatsen voor kampeermiddelen bij een regulier kampeerterrein in de planregels aan te geven. Uitsluitend het aantal vaste kampeermiddelen (een stacaravan of trekkershut) wordt vastgelegd. Onder voorwaarden van minimale onderlinge afstandsmaten voor plaatsing van kampeermiddelen (vanwege brandveiligheid) kan het kampeerterrein door de eigenaar desgewenst naar eigen inzicht worden ingevuld met maximaal 200 standplaatsen.

Ten aanzien van vaste kampeermiddelen wordt de maatvoering wat betreft de maximaal toegestane oppervlakte van 40 m² voor stacaravans en trekkershutten en een maximale hoogte van 3,8 m voortgezet. Daarnaast blijft bij vaste kampeermiddelen een berging met een maximale oppervlakte van 6 m² toegestaan.

Met het bestemmingsplan wordt niet voorzien in de mogelijkheid tot plaatsing van chalets.

Natuurkampeerterrein

Nabij de gemeentegrens met Tytsjerksteradiel bevindt zich aan De Leijen het natuurkampeerterrein De Grinspôle. Voor dit kampeerterrein geldt de regeling van Stichting Natuurkampeerterreinen, wat inhoudt dat:

- het terrein is gelegen in een aangesloten gebied van ten minste 25 ha, waarvan in ieder geval de helft bestaat uit bos, natuurgebied en/of waardevol cultuurlandschap;
- er uitsluitend mobiele kampeermiddelen zoals tent, toercaravan, camper, vouwwagen of huifkar mogen worden gebruikt (dus geen stacaravans of chalets);
- er niet meer dan 30 standplaatsen per ha mogen worden gerealiseerd;
- het kampeerterrein niet groter mag zijn dan 3 ha met daarop maximaal 90 standplaatsen;
- de maximale verblijfsduur 28 nachten bedraagt.

Terreinen voor kleinschalig kamperen

Bestaande terreinen voor kleinschalig kamperen worden op de verbeelding aangeduid. De volgende regeling blijft hiervoor van kracht:

- maximaal 25 standplaatsen;
- kamperen is mogelijk in de periode 15 maart tot 31 oktober;
- trekkershutten, chalets en stacaravans zijn niet toegestaan.

Nieuwe terreinen voor kleinschalig kamperen zijn middels afwijking met omgevingsvergunning mogelijk bij agrarische bedrijven, voormalige agrari-

sche bedrijven, niet-agrarische bedrijven en bij woningen onder de volgende voorwaarden:

- er is minimaal 200 m afstand tot het dichtstbijzijnde bestaande (reguliere of natuur)kampeerterrein of terrein voor kleinschalig kamperen;
- er is minimaal 50 m afstand tot de erfgrans van de dichtstbijzijnde woning van derden;
- er is minimaal 100 m afstand tot het meest dichtstbijzijnde agrarisch bedrijf;
- het kleinschalig kampeerterrein dient aansluitend aan de bebouwing op het perceel te worden ingericht, achter de naar de weg gekeerde gevel van de (woon)bebouwing;
- het perceel waarop het terrein wordt gerealiseerd dient tenminste 0,5 ha te zijn;
- het terrein dient landschappelijk te worden ingepast met inheemse beplanting;
- het maximum aantal standplaatsen bij niet-agrarische bedrijven en woningen is beperkt tot 15.

Marrekrite-ligplaatsen

Op andere dan in voorgenoemde paragrafen aangewezen plaatsen is kamperen niet toegestaan, met uitzondering van de aangewezen Marrekrite-ligplaatsen voor het vrij kamperen. Op grond van de bestaande regeling in het bestemmingsplan buitengebied is het eveneens toegestaan om vrij te kamperen bij een drietal hiertoe aangewezen ligplaatsen van Recreatieschap De Marrekrite, te weten:

- het eiland Okselân bij de Oude Monnikegreppel;
- het eiland Gealân bij de Nieuwe Monnikegreppel;
- ligplaats de Poelskrite ten zuiden van de Modderige Bol.

Deze aangewezen Marrekrite-ligplaatsen mogen uitsluitend worden gebruikt voor vrij kamperen onder voorwaarde dat per ligplaats maximaal drie tenten voor niet langer dan drie aansluitende etmalen tussen 17:00 en 10:00 uur zijn toegestaan.

Recreatiewoningen

In het bestemmingsplan Buitengebied (2002) is een regeling opgenomen ten behoeve van recreatiewoningen. Bij recht konden deze (vaak kleine) woningen met 10% worden vergroot. In de “4^e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied” is deze regeling aangepast in die zin dat een maximale oppervlakte van 70 m² voor recreatiewoningen (inclusief bijgebouwen) is opgenomen (dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer is). Dit beleid wordt voortgezet.

Recreatiearken

Het huidige beleid wat betreft innemen van ligplaatsen door recreatiearken wordt voortgezet. Het reeds toegestane aantal ligplaatsen voor recreatiearken blijft daarbij gelijk.

De in het bestemmingsplan Buitengebied (2002) opgenomen regeling ten aanzien van de maximale toegestane buitenwerkse afmetingen (lengte van 18 m en breedte van 5,50 m) wordt gewijzigd in het opnemen van een maximale oppervlaktemaat van 100 m². Onder deze oppervlakte wordt de boot zelf verstaan inclusief damwanden. Met betrekking tot steigers, oppervlakteverharding etc. is de bestaande oppervlakte uitgangspunt. De maximaal toegestane hoogte van een recreatieark blijft 3,50 m, gemeten vanaf de waterlijn.

Voor wat betreft de mogelijkheden tot het plaatsen van bijgebouwen bij een recreatieark wordt de koers gevolgd die in de “4^e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied” is uitgezet. Voor ieder recreatieark wordt een maximale oppervlakte aan bijgebouwen gehanteerd van maximaal 7 m² (dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedroeg ten tijde van de inwerkingtreding van deze beleidslijn) en een bouwhoogte van ten hoogste 3 m.

Recreatieappartementen

In lijn met het geldende gemeentelijke beleid biedt het nieuwe bestemmingsplan ook de mogelijkheid om met omgevingsvergunning één recreatieappartement per woning mogelijk te maken. Hiervoor blijven de volgende voorwaarden van kracht:

- wonen blijft de hoofdfunctie van de woning;
- het recreatieappartement wordt gerealiseerd in een deel van de woning of een bijgebouw;
- bij een recreatief appartement in een bijgebouw moet een afstand van minimaal 10 m tot de erfgrans van aangrenzend woonperceel in acht worden genomen.

Daarnaast is in lijn met de Notitie Kleinschalige verblijfsrecreatie in de gemeente Smalingerland realisatie van recreatieappartementen binnen de (voormalige) bedrijfsbebouwing van een (vrijgekomen) agrarisch bedrijf mogelijk. Er wordt geen maximum gesteld aan het aantal recreatieappartementen en het oppervlak hiervan in een voormalig boerderij. Dit komt overeen met het provinciaal beleid.

Groepsaccommodaties

De in het plangebied aanwezige bedrijven die verblijfsaccommodatie bieden aan groepen krijgen een recreatieve verblijfsbestemming.

Als nevenfunctie bij het agrarische bedrijf is onder voorwaarden een groepsaccommodatie mogelijk.

Het geldende gemeentelijke beleid ten aanzien van het omzetten van een (voormalig) agrarisch bedrijf naar een recreatieve groepsaccommodatie blijft gehandhaafd. Een dergelijke omzetting is mogelijk onder voorwaarde dat:

- tot agrarische bedrijven een afstand van minimaal 100 m in acht moet worden genomen;
- de afstand tot de erfgrans van naastgelegen individuele woningen minimaal 50 m dient te zijn.

Bêd & Brochje

Bêd & Brochje wordt als verblijfsrecreatieve voorziening niet apart bestemd. Dergelijke overnachtingaccommodatie(s) zijn als ondergeschikte functie in of bij iedere (bedrijfs)woning mogelijk, met dien verstande dat deze voor maximaal 4 personen, verdeeld over ten hoogste 2 kamers, per adres mogen worden geëxploiteerd. De kamers mogen uitsluitend in het hoofdgebouw, dan wel in karakteristieke bijgebouwen die een duidelijke ruimtelijke samenhang met het hoofdgebouw vertonen, worden gerealiseerd. Het beleid biedt voor dergelijke accommodatievormen geen extra bebouwingsruimte.

4.9.2 Dagrecreatie

Dagrecreatieve voorzieningen

Voorzieningen voor dagrecreatief medegebruik worden via de bestemmingsomschrijving meegenomen en mogelijk gemaakt binnen de relevante bestemmingen van de hoofdfunctie (zoals de agrarische en natuurbestemming). Het gaat hierbij om dagrecreatief medegebruik in een kleinschalige vorm.

Nieuwe dagrecreatieve voorzieningen kunnen worden gerealiseerd nadat daarvoor een omgevingsvergunning is verleend. Hierbij kan worden gedacht aan de aanleg van dagrecreatieve voorzieningen in de vorm van picknickplaatsen, aanlegplaatsen, parkeervoorzieningen, visoevers, vaarwateren en dergelijke naar aard daarmee gelijk te stellen voorzieningen. Bij de beoordeling voor het verstrekken van een omgevingsvergunning zal de landschappelijke kwaliteit en de inbreuk op natuurwaarden worden betrokken.

Routegebonden recreatie

De ten behoeve van de routegebonden recreatie in het buitengebied aanwezige voet-, fiets- en ruiterspaden maken deel uit van de bestemming 'Verkeer - Wegverkeer' of de desbetreffende agrarische of natuurbestemming van de hoofdfunctie en worden in dat geval niet op de verbeelding aangeduid. Aanpassing van een bestaand tracé van een pad of het realiseren van een nieuw pad kan worden gerealiseerd door middel van een omgevingsvergunning. Hierbij dient aantasting van de landschappelijke kwaliteit en mogelijk aanwezige natuurwaarden in overweging genomen te worden.

Varen als routegebonden recreatievorm is als ondergeschikte functie in de bestemming 'Water' of 'Natuur' mogelijk.

4.10 Overig

4.10.1 Infrastructuur

De droge infrastructuur in de gemeente krijgt een bestemming 'Verkeer - Wegverkeer'. Binnen deze bestemming worden de verschillende functies opgenomen die de infrastructuur in de gemeente vervult. Ondergeschikte functies, zoals voor de routegebonden recreatie, is hier in begrepen.

4.10.2 Energieopwekking

Windturbines

De gemeente wil met het bestemmingsplan Buitengebied geen medewerking verlenen aan het realiseren van solitaire of clusters van grootschalige windturbines. Gemeentelijk windenergiebeleid is hierbij leidend.

Historische molens

Historische molens zullen worden aangeduid als 'molen'. De bescherming is gericht op de bescherming van het gebouw als molen en op het open houden van de omgeving in verband met de windvang (molenbiotoop).

Mestvergistingsinstallaties

Mestvergisting wordt beschouwd als een reguliere agrarische activiteit. In lijn met de "4^e Partiële herziening bestemmingsplan buitengebied" worden mestvergistingsinstallaties, waarin mest wordt vergist die gedeeltelijk van andere bedrijven afkomstig is, door middel van een binnenplanse afwijkingsprocedure bij agrarische bedrijven toegestaan onder voorwaarden dat:

- de installatie met tenminste 50% aan mest wordt gevuld afkomstig van het eigen bedrijf, dan wel gedeeltelijk afkomstig van een buurbedrijf, mits de mest via een leiding wordt verpompt;
- de installatie landschappelijk wordt ingepast.

Daarnaast wordt als nieuwe voorwaarde gehanteerd dat indien naastgelegen agrarische buurbedrijven door infrastructuur worden gescheiden, de mest niet via leidingen hoeft te worden verpompt. Uit de praktijk blijkt het aanleggen kostbaar, maar ook het beheer en onderhoud van leidingen die infrastructuur moeten kruisen lastig. In deze gevallen wordt er voor gekozen dat de aanvoer van mest over de weg kan plaatsvinden. Het gaat daarbij om een beperkt aantal voertuigbewegingen van tractors.

4.10.3 Kabels en leidingen

Kabels en leidingen zullen - voor zover planologisch relevant - een op behoud gerichte regeling krijgen. Het gaat hierbij om hogedrukaardgastransportleidingen (dubbelbestemming 'Leiding - Gas'), hoogspanningsleidingen (dubbelbestemming 'Leiding - Hoogspanning'). De regeling zal erin voorzien dat de ligging van de leidingen planologisch is beschermd. Tevens zal de regeling zo nodig voorzien in het bieden van bescherming met het oog op de externe veiligheid.

4.10.4 Milieubeperkingen

Externe veiligheid

Op basis van landelijke en provinciale beleidslijnen worden daar waar nodig beschermingszones in het kader van de externe veiligheid op de verbeelding opgenomen.

Geluidhinder

Rond verstoringbronnen, zoals verkeerswegen en bedrijven, moeten geluids- en milieucontouren worden gerespecteerd. In de Wet geluidhinder is bepaald dat vaststelling of herziening van een bestemmingsplan gepaard moet gaan met het uitvoeren van een akoestisch onderzoek, indien met een plan nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen worden geprojecteerd binnen de geluidszones van wegen of geluidscontouren van bedrijven. Hierbij valt te denken aan agrarische bedrijfswoningen, boerderijsplitsing e.d. Deze wettelijke verplichting wordt in de planregels vastgelegd.

Bijlagen

Beleidskader ruimtelijk beleid buitengebied Smallingerland

Internationaal beleid	Inhoud
Vogel- en Habitatrictlijn	Dit betreft richtlijnen van de Europese Unie waarin aangegeven wordt welke soorten en welke typen natuurgebieden beschermd moeten worden door de lidstaten. De gebieden die onder de beide richtlijnen vallen, dienen uit te groeien tot een Europees netwerk van natuurgebieden; Natura 2000. In de gemeente Smallingerland is Natura 2000-gebied De Alde Feanen aanwezig.
Verdrag van Malta	Archeologisch erfgoed zoveel mogelijk ter plekke bewaren en beheermaatregelen nemen om dit te bewerkstelligen.
Kaderrichtlijn water	De kwaliteit van watersystemen verbeteren, het duurzame gebruik van water bevorderen en de verontreiniging van grondwater verminderen. Daarnaast het waarborgen van voldoende veiligheid en het zo klein mogelijk houden van de kans op wateroverlast.

Rijk	Inhoud
Nota Ruimte	Visie op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland tot 2020. Uitgangspunt is “decentraal wat kan, centraal wat moet”. De nadruk ligt op het bevorderen van wenselijke ontwikkelingen.
Nationale landschappen	In de Nota Ruimte zijn gebieden aangewezen met internationaal zeldzame en nationaal kenmerkende kwaliteiten op landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurlijk vlak en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Nationale landschappen moeten behouden, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt worden. In de gemeente Smallingerland gaat het daarbij om het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden.
Agenda voor een vitaal platteland	De vitaliteit van een gebied wordt bepaald door een bloeiende economie, goede woonomstandigheden, een levendige sociale structuur en sterke identiteit, een gezond functionerend ecosysteem en een aantrekkelijk landschap.

Rijk	Inhoud
Nota Belvédère	Regeling van het behoud van de cultuurhistorische identiteit van een specifiek aangewezen gebied. In de gemeente Smallingerland gaat het daarbij om het Belvédère-gebied 'Noordelijke Wouden en Westerkwartier'. De voorgestelde beleidsstrategie is de instandhouding van de cultuurhistorische identiteit door middel van bestemmingsplannen.
Nationaal Milieubeleidsplan 4	Het vierde strategische milieubeleidsplan van de nationale overheid heeft een reikwijdte tot 2030 en richt zich in hoofdzaak op enkele hardnekkige milieuknelpunten. De aandacht gaat daarbij hoofdzakelijk uit naar de duurzaamheid van de samenleving. In het milieubeleidsplan is de wil uitgesproken om een eind te maken aan het afwentelen van milieulasten op de generaties na ons en op mensen in arme landen. De huidige wijze van produceren en consumeren werkt dit afwentelen in de hand.
Agenda Landschap	De Agenda Landschap betreft de beleidsagenda over het behoud van de intrinsieke waarde van het Nederlandse landschap. De agenda bestaat uit een drietal opgaven, te weten: zorgvuldig omgaan met de schaarse ruimte, het betrekken van burgers en bedrijven en het zorgen voor een duurzame financiering van het landschap. Een mooi Nederland staat of valt met duurzaam ruimtegebruik. Dit vereist duurzame en integrale samenhangende keuzes en het stellen van grenzen door de overheid en de samenleving. De agenda legt de nadruk op die gebieden waar de druk van verstedelijking tot de grootste problemen leidt, te weten bij de stadsranden. Nationale landschappen zijn goed vertegenwoordigd in de Agenda Landschap, zo ook Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden.

Provincie	Thema	Inhoud
Streekplan Fryslân	Algemeen	Visie op het ruimtelijk beleid van de provincie. Centraal uitgangspunt is een ondeelbaar Fryslân waarbij stad en platteland elkaar nodig hebben en elkaar ondersteunen. Daarnaast wordt ingezet op een economisch sterk Fryslân met ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Ruimtelijke kwaliteit benadrukt het bovenlokale belang bij de instandhouding en verder ontwikkelen van gebruiks-, belevings- en toekomstwaarde van de ruimte.
	Wonen	- Concentratie van woningbouw in bundelingsgebieden van de stedelijke centra, waaronder Drachten, met een sterk accent op het stedelijk centrum zelf. Buiten de bundelingsgebieden is de provincie terughoudend met

Provincie	Thema	Inhoud
		<p>het opvangen van woonmigratie door deze te beperken tot specifiek dorpse en landelijke woonkwaliteiten waar aanvullend vraag naar is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ter beperking van het toekomstige ruimtebeslag van wonen worden nieuwe woningen zoveel mogelijk in het bestaande bebouwde gebied van kernen opgevangen.
	<p><i>Leefbaarheid en sociale samenhang</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het landelijk gebied is primair bestemd voor functies die een ruimtelijk-functionele relatie met het landelijke gebied hebben. Het gaat daarbij vooral om de functies landbouw, recreatie, natuur en waterberging en bestaande woon- en werkfuncties en voorzieningen. - Er wordt gestreefd naar behoud en versterking van de leefbaarheid en vitaliteit van het platteland, onder meer door zogenoemde kwaliteitsarrangementen, waarbij nieuwe passende vormen van wonen, werken, recreëren, verzorging, cultuur, educatie en/of de wijziging van bestaande functies gelijktijdig worden gecombineerd met een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied. Hiertoe zijn de volgende beleidslijnen als voorbeeld relevant: <ul style="list-style-type: none"> - Ingezet wordt op een passend hergebruik van vrijkomende (agrarische) bebouwing ten behoeve van het instandhouden van beeldbepalende gebouwen in het landschap, het verwijderen van beeldverstoringe bebouwing, het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit van bebouwing en omgeving en het behoud van de sociaaleconomische vitaliteit van het platteland. - Door het toevoegen van passende, streekeigen woon- en werkfuncties wordt gestreefd naar een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van bestaande bebouwingslinten en -clusters in het landelijke gebied. - Bij recreatiebedrijven in de omgeving van natuurgebieden wordt gestreefd naar verbetering van de recreatieve kwaliteit met behoud en ontwikkeling van natuurlijke waarden. - Verplaatsing van een agrarisch bedrijf naar een nieuwe passende locatie wordt gestimuleerd, wanneer deze een wezenlijke belemmering vormt voor de realisering van een groot maatschappelijk belang. - De provincie staat open voor bijzondere, meer grootschalige functies/kwaliteitsarrangementen in het landelijk gebied in de sfeer van zorg, cultuur, onderwijs of recreatie, die een beduidende sociaaleconomische impuls voor de omgeving kan opleveren.

Provincie	Thema	Inhoud
	<i>Werken</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Naast mogelijkheden voor bedrijfsvestiging via kwaliteitsarrangementen is vestiging van bedrijven en voorzieningen in het landelijk gebied mogelijk wanneer dat om functionele redenen nodig is. - Voor bestaande bedrijven in het landelijk gebied, die daaraan niet zijn gebonden, is in beperkte mate ruimte voor uitbreiding, onder voorwaarde dat de nieuwe (bedrijfs)situatie nog past in de omgeving. - Aan agrarische bedrijven verwante (collectieve) voorzieningen, zoals mestverwerking en -bewerking, mestvergisting en houtvergassing kunnen hier een passende plek krijgen wanneer deze voornamelijk ten dienste staan van of verband houden met de bedrijfseigen agrarische activiteiten.
	<i>Netwerken</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Goederenvervoer over water wordt gestimuleerd, omdat dit minder belastend is voor het leefmilieu. De beschikbaarheid van voldoende natte bedrijventerreinen met overslagvoorzieningen, waaronder bij de zijtakken van het Prinses Margrietkanaal zoals bij Drachten, wordt bevorderd. - Ingezet wordt op de versterking van de Noordelijke Ontwikkelingsas, waarbij gestreefd wordt naar de aanleg van een snelle (inter)nationale spoorverbinding tussen Groningen en Amsterdam. Ingezet wordt op bundeling van het tracé met onder meer de A7. - Voor Zuidoost-Fryslân wordt ingezet op de verbetering van de verbinding met Drenthe en Duitsland door de N381 Drachten-Drentse grens op te waarden tot stroomweg. - Nieuwe en te vervangen tracés van leidingen worden gebundeld met grootschalige infrastructuur en/of met bestaande leidingnetwerken. - Bij een goede ruimtelijke en milieukundige inpassing wordt ruimte geboden aan eventueel noodzakelijk uitbreiding en/of verplaatsing van de burgerluchthaven bij Drachten. De luchtvaart legt door aanliegroutes, geluidszonering en externe veiligheidseisen beperkingen op aan het omliggende gebied.
	<i>Recreatie en toerisme</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuwe grootschalige en intensieve recreatieve voorzieningen worden primair geconcentreerd in de stedelijke en regionale centra. Daarnaast kunnen naar aard en schaal passende recreatieve initiatieven ook buiten dergelijke kernen worden gerealiseerd. - Er wordt gestreefd naar een verdere verbetering en uitbreiding van de toeristisch-recreatieve netwerken en naar versterking van de onderlinge samenhang. De aantrekkelijkheid wordt vergroot door op logische punten

Provincie	Thema	Inhoud
		<p>langs en nabij deze netwerken passende voorzieningen voor dag-, verblijfs- en vaarrecreatie mogelijk te maken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij verblijfsrecreatie wordt het accent op verbetering van de kwaliteit van het bestaande aanbod gelegd. Er is ruimte voor uitbreiding van bestaande recreatieve bedrijven en nieuwe initiatieven tot en met het middelgrote segment. Nieuwe initiatieven zijn onder meer bij stedelijke centra mogelijk; uitbreiding van bestaande voorzieningen is ook daarbuiten mogelijk. Wanneer aan aanvullende landschappelijke en natuurlijke randvoorwaarden is voldaan, zijn ook initiatieven in het landelijk gebied toegestaan. - Kleinschalige verblijfsvoorzieningen, in en bij bestaande gebouwen, en kampeervoorzieningen zijn tot 15 verblijfseenheden buiten de natuurgebieden mogelijk. Door het vervallen van De Wet op de openluchtrecreatie (WOR) is het aantal verblijfseenheden voor kleinschalige kampeervoorzieningen verruimd tot 25, onder meer onder de voorwaarde dat het kampeervoorzieningen bij (voormalige) agrarische gebouwen betreft, de gemeente de openstelling tot het toeristisch seizoen beperkt en vaste kampeermiddelen (zoals stacaravans) uitsluit. - Bestemmingswijziging van bestaande recreatiewoningen in permanente woningen is in beginsel ongewenst. - Er zijn mogelijkheden voor uitbreiding van bestaande en voor vestiging van nieuwe kleinere tot middelgrote jachthavencomplexen, primair bij onder meer de op de vaargebieden gerichte stedelijke centra. Nieuwe kleinschaligere voorzieningen zijn ook buiten de stedelijk en regionale centra en recreatiekernen mogelijk. Buiten kernen betreft het voorzieningen van 25 en bij de kernen tot 50 ligplaatsen.
	<i>Landbouw</i>	<ul style="list-style-type: none"> - In het veenweidegebied wordt ingezet op behoud en versterking van de landbouwfunctie als belangrijke drager. Er wordt gestreefd naar voldoende ruimte voor de ontwikkeling van agrarische bouwblokken en voor perceelsverruiming, zodanig dat efficiënte bedrijfsvoering mogelijk is en rekening gehouden wordt met landschappelijke kernkwaliteiten. - Voor de inpassing van grotere agrarische bouwblokken is de landschappelijke situering van belang, met aandacht voor beplanting, erfelementen, nokrichting, dak- en goothoogten van gebouwen en kleur- en materiaalgebruik. - Aan agrarische bedrijven wordt ruimte geboden om op het erf (inclusief bebouwing) nevenactiviteiten te ont-

Provincie	Thema	Inhoud
		<p>wikkelen die aan de agrarische activiteiten gebonden zijn.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor mogelijkheden van onder meer houtteelt, boom- en sierteeltkwekerijen met bijbehorende teeltondersteunende voorzieningen, zoals schuur-, tussen- en boogkassen wordt gebiedsgericht maatwerk van gemeenten voorgestaan. Kernkwaliteiten per landschapstype zijn hierbij uitgangspunt.
	<i>Landschap</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De instandhouding en verder ontwikkelen van de belangrijke landschappelijk kwaliteiten en waarden staat voorop waardoor: <ul style="list-style-type: none"> - de Friese landschapstypen en ontwikkelingsgeschiedenis herkenbaar blijven en de ruimtelijke kwaliteit en het identiteitsgevoel worden versterkt; - landschap een inspiratiebron kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen en een kernkwaliteit kan zijn voor nieuwe sociaaleconomische impulsen; - waar gewenst en noodzakelijk geheel nieuwe eigentijdse landschappen met veel kwaliteit gerealiseerd worden. - Ter verhoging van de ruimtelijke kwaliteit is het van belang dat gemeenten in onder meer bestemmingsplannen voor het buitengebied een ruimtelijke kwaliteitsparagraaf opnemen. - Voor Nationale Landschappen wordt uitgegaan van versterking, ontwikkeling en benutting van de bijzondere kwaliteiten. De landschappelijke kernkwaliteiten zijn per landschapstype richtinggevend en medesturend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Bij de begrenzing van het Nationaal Landschap rondom Drachten is rekening gehouden met te verwachten (grootschalige) stedelijke ontwikkelingen in de toekomst. - Er is in het ruimtelijk beleid geen onderscheid tussen gebieden in of buiten een Nationaal Landschap. - De landschappelijke kwaliteiten langs autosnelwegen zijn blijvend herkenbaar en worden met een goede landschappelijke geleiding van nieuwe stedelijke ontwikkelingen verder ontwikkeld. Zichtlocaties langs autosnelwegen bij een stedelijk centrum worden geaccentueerd door een zorgvuldige situering en vormgeving. Reclame-uitingen blijven beperkt en zijn niet te grootschalig. - Voor de plaatsing en inpassing van zendmasten wordt in het landelijk gebied aangesloten bij kruispunten van wegen, kunstwerken, openbare nutsgebouwen en/of boselementen.

Provincie	Thema	Inhoud
		<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt ruimte voor nieuwe landschappen geboden wanneer de maatschappelijke noodzaak aantoonbaar is.
	<i>Cultuurhistorie</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten worden verzocht om rekening te houden met de op de cultuurhistorische kaart aangegeven elementen en structuren. Voor ruimtelijke plannen dient een analyse van de cultuurhistorische gegevens plaats te vinden en een motivering in de afwegingen hoe hier mee is omgegaan. - Passend hergebruik van monumenten wordt gestimuleerd. - Met de verplichting van een archeologische paragraaf in ruimtelijke plannen wordt gewaarborgd dat de gemeente in de belangenafweging aandacht schenkt aan archeologie. Van gemeenten wordt verwacht dat zij archeologisch beleid met bijbehorend instrumentarium ontwikkelen en dat de bijbehorende planologische bescherming in plannen wordt opgenomen.
	<i>Natuur</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De algemene zorgplicht geldt voor de instandhouding van kwetsbare soorten. In ruimtelijke planvorming wordt rekening gehouden met de effecten van ingrepen op soorten in en nabij het gebied. - Ingezet wordt op de realisering, bescherming en ontwikkeling van een duurzame ecologische hoofdstructuur (EHS). De samenhang van de EHS wordt door ecologische verbindingen (EVZ's), waaronder de robuuste natte verbinding, versterkt. - Realisatie van robuuste natte verbindingen vindt plaats binnen de bestaande EHS-afspraken. Werkende weg wordt hier op vrijwillige basis invulling aan gegeven door zoveel mogelijk mee te liften met andere projecten. - Gemeenten dragen zorg voor een passende natuurbestemming met een goede planologische gebruiksregeling voor de EHS. Binnen de EHS zijn passende vormen van medegebruik mogelijk. De functie waterhuishouding is daarbij altijd nevenschikt en de functie beroepsscheepvaart voor wat betreft geclassificeerde beroepsvaarwegen. Binnen beheergebieden is normaal agrarisch gebruikt mogelijk, zij het dat de waterhuishouding op de natuurwaarde van het gebied is afgestemd en dat er beperkingen voor ingrepen in de bodemstructuur gelden. Daarnaast geldt voor EHS in Smalingerland: <ul style="list-style-type: none"> - natuurfunctie met recreatief medegebruik; - natuurfunctie met extensief recreatief medegebruik;

Provincie	Thema	Inhoud
		<ul style="list-style-type: none"> - vogel- en Habitatrichtlijngebieden, nadere zonering recreatief medegebruik mogelijk op basis van beheerplannen. - Voor bestaande natuurgebieden buiten de EHS wordt uitgegaan van een passende bestemming gericht op behoud en ontwikkeling van natuurwaarden. Natuurwaarden in agrarisch gebied dienen planologisch geregeld te worden, waarbij het gaat om de gebruikelijke regelingen voor natuurelementen als houtwallen, singels en pingoruïnes. Weidevogelbeheer vindt op basis van vrijwilligheid plaats en gaat niet gepaard met planologische beperkingen.
	<i>Water</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Het peilbeleid voor het veenweidegebied blijft gericht op de huidige functies, waaronder landbouw.
	<i>Bodem</i>	<ul style="list-style-type: none"> - In het streven naar een duurzame ontwikkeling past een zorgvuldige omgang met de bodem, waardoor verontreiniging en uitputting worden voorkomen en waardevolle bodemelementen niet worden aangetast. Het is daarom van belang dat bodemaspecten vroegtijdig in de ruimtelijke planvorming wordt betrokken en gebruikskansen worden benut waarbij aantasting van de bodem minimaal is. - Het gebruik van de ondergrond voor energieopslag door middel van koude-warmte opslagsystemen wordt in principe in de gehele provincie gestimuleerd.

Wetterskip Fryslân	Inhoud
Waterbeheerplan	Op strategisch niveau zijn door watersysteembeheerder Wetterskip Fryslân maatregelen geformuleerd die nodig zijn om beleidsdoelen ten aanzien van de thema's 'waterveiligheid', 'voldoende water' en 'schoon water' te realiseren.

Gemeente	Inhoud
Toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan	Het toeristisch recreatief ontwikkelingsplan heeft als doel richting te geven aan de toeristische ontwikkeling van Smallingerland in de komende 20 jaar. Hierbij wordt ingezet op het uitspelen van de ligging van de gemeente Smallingerland, dat de verbindende

Gemeente	Inhoud
	<p>schakel tussen water en wouden (wâlden) vormt.</p> <p>In de wâlden wordt ingezet op de ontwikkeling van meer fiets-, wandel- en ruiterroutes en ook op het opzetten van toeristische opstappunten. Wat betreft verblijfsrecreatie worden (kleinschalige) kampeerterreinen, Bed & Breakfast accommodaties en recreatieve appartementen gestimuleerd. Initiatieven op het gebied van recreatiebungalows worden beoordeeld op hun unieke karakter, (ruimtelijke) kwaliteit, duurzaamheid en planologische inpasbaarheid. Daarnaast worden kansen gezien voor agrotourisme in het Nationaal Landschap Noardlike Fryske Wâlden.</p> <p>Op het gebied van watersport en waterrecreatie wil de gemeente de komende jaren vooral in zetten op verbeteren en uitbreiden van vaarverbindingen. Daarnaast is er aandacht voor het realiseren van meer passantenplekken in aansluiting op toeristische opstappunten en ‘kleine’ waterrecreatie zoals kano- en (stille)sloepvaren.</p>
<p>Notitie kleinschalige verblijfsrecreatie in Smalingerland (2008)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De gemeente wil haar gasten een gevarieerd en kwalitatief hoogwaardig aanbod bieden van verblijfs- en overnachtingsmogelijkheden. - De bestaande toeristische bedrijven in de gemeente voorzien in een behoefte. Behoud van deze bedrijven staat dan ook voorop. Uitbreidingen van de bedrijven worden op dit moment niet voorzien, maar ook niet bij voorbaat uitgesloten. - De gemeente wil een verdere ontwikkeling van het (agri)toerisme stimuleren en de agrarische sector mogelijkheden bieden voor het ontwikkelen van nevenfuncties ter ondersteuning van de bedrijfsvoering. Daarnaast verliezen tal van boerderijen hun functie door de toenemende schaalvergroting in de landbouw. Met een herbestemming naar een recreatieve functie van de voormalige agrarische bedrijfsgebouwen kan het waardevol cultuurhistorisch erfgoed behouden blijven. - De gemeente wil Bêd en Brochje in zijn oorspronkelijke formule als kleinschalige gelegenheid voor logies en ontbijt stimuleren. - De gemeente streeft naar vermindering van regels en bureaucratie en terughoudendheid bij het stellen van nieuwe regels. Waar dit mogelijk is wil de gemeente de ondernemer ruimte bieden om flexibel in te kunnen spelen op veranderende markt-omstandigheden.
<p>Waterplan Smalingerland</p>	<p>In 2005 is in samenwerking met Wetterskip Fryslân de watervisie ‘Smelne’s Wetterwrâld’ opgesteld. In de watervisie zijn de streef-beelden en oplossingsrichtingen voor het waterbeheer in Smalingerland uitgewerkt.</p> <p>Ter realisering van de watervisie heeft de gemeente een samenhangend pakket van maatregelen met de volgende doelstellingen</p>

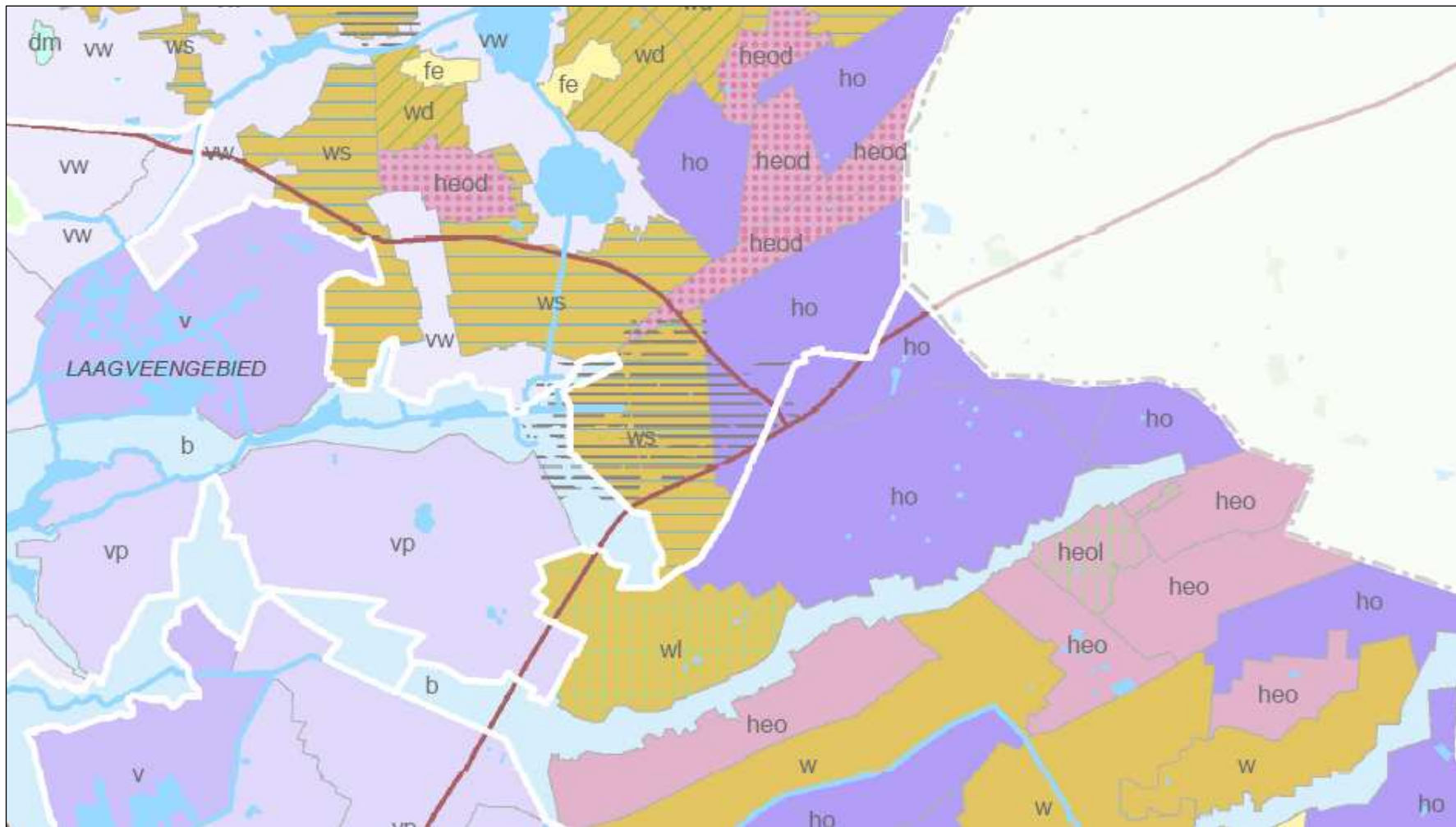
Gemeente	Inhoud
	<p>geformuleerd:</p> <ul style="list-style-type: none">- meer betrokkenheid en draagvlak genereren om tot maatregelen te komen ten behoeve van efficiënter waterbeheer;- door toename van regenintensiteit en -duur zijn maatregelen nodig om overlast te voorkomen waartoe de stedelijke wateropgave in beeld wordt gebracht;- voor het financieren van maatregelen is extra geld nodig;- het maatregelenprogramma vormt het uiteindelijke doel van het project.

Wettelijk kader

Nationaal	Inhoud
Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	In de Wabo is de omgevingsvergunning geregeld. In de omgevingsvergunning zijn een groot aantal vervallen vergunningsregelingen, ontheffingen en meldingen (toestemmingen) geïntegreerd. De Wabo is per 1 oktober 2010 ingevoerd. Dit heeft geleid tot aanpassing van vele wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving.
Wet milieubeheer (Wm)	Milieuwet- en regelgeving om (milieu)hinder in woongebieden zo veel mogelijk te voorkomen.
Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw)	Bescherming van gebieden die als staats- of beschermd natuurmonument zijn aangewezen. De bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden is vanaf oktober 2005 in deze wet vastgelegd.
Flora- en faunawet (Ffw)	Bescherming van specifiek aangewezen planten- en diersoorten.
Wet ammoniak en veehouderij (Wav)	De Wav vormt een onderdeel van de ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen. Deze regelgeving kent een emissiegerichte benadering met aanvullend beleid ter bescherming van kwetsbare gebieden.
Besluit Luchtkwaliteit Wet luchtkwaliteit	Beschermen van mens en milieu tegen de negatieve effecten van luchtverontreiniging. Het besluit is primair gericht op het voorkomen van effecten op de gezondheid van de mens. Daarnaast zijn er voor zwaveldioxide en stikstofoxiden normen opgenomen ter bescherming van ecosystemen.
Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)	Bevi legt veiligheidsnormen op aan overheden die besluiten nemen over bedrijven die een risico vormen voor personen buiten het bedrijfsterrein en toetsing aan het Bevi van ruimtelijke besluiten in de (directe) omgeving van een risicovolle inrichting.
Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)	Het Bevb regelt onder andere welke veiligheidsafstanden moeten worden aangehouden rond buisleidingen met gevaarlijke stoffen. De normstelling is in lijn met het Bevi.
Wet archeologische monumentenzorg (Wamz)	Wettelijke vastlegging van het behouden van archeologische waarden in de bodem, waarbij het uitgangspunt is dat onderzoek naar archeologische waarden wordt uitgevoerd in een plangebied voor het vaststellen van een bestemmingsplan.
Wet geluidhinder (Wgh)	Geluidsnormering voor (beperkt) kwetsbare functies ten gevolge van spoorweg-, verkeers- of industrielawaai.

Provinciaal	Inhoud
Provinciale Verordening Romte (PVR)	<p>In de verordening is aangegeven welke onderwerpen de provincie van provinciaal belang acht en op welke wijze de provinciale belangen moeten worden vertaald in gemeentelijke ruimtelijke plannen. Provinciale belangen zijn belangen die niet doelmatig of doeltreffend op gemeentelijk niveau kunnen worden afgewogen en behartigd, omdat de effecten het lokale niveau overstijgen. Het PVR is een beleidsneutrale omzetting van ruimtelijke belangen uit het streekplan. Bij de verordening wordt een samenwerkingsagenda opgesteld, waarin provincie en gemeenten afspraken vastleggen over onderwerpen die moeilijk in de PVR te borgen zijn. Gemeenten mogen gemotiveerd afwijken van de PVR, waarbij het benodigde maatwerk wordt verricht.</p>

Kernkwaliteiten landschapstypen

Laagveengebied		
<i>Kenmerken</i>	<ul style="list-style-type: none"> - grootschalige open ruimten begrensd door bebouwings- en beplantingslinten langs wegen, vaarten en plaatselijke beeklopen; - nadrukkelijke aanwezigheid van lineaire structuren van beeklopen, wegdorpen, vaarten en dijken; - opstreekende strokenverkaveling haaks op ontginningsassen, vaak in een waaiervormig patroon; - incidentele groene verdichtingen door moerasgebieden, boselementen en verlande petgaten; - verspreide bebouwing langs wegen en vaarten; - aanwezigheid van overwegend open graslanden, grazige natuurgebieden en petgaten; - opvallende aanwezigheid van hoogteverschillen in maaiveld- en waterniveaus. 	
	Vp: Veenpolders	B: Beekdallandschap/benedenloop
<i>Beschrijving</i>	Door polderkaden omgeven laagveengebieden die na (natte) vervening zijn drooggemalen en herontgonnen op basis van de oorspronkelijke middeleeuwse ontginning; relatief grootschalig en plaatselijk verkleind door beplanting en boselementen.	Een beekdal is een van oorsprong lager gelegen gebied waardoor een beek stroomt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen boven-, midden- en benedenloop ⁸ . De benedenloop van de laaglandbeken: Tjonger en Linde, het stroomdal van het Koningsdiep (of Boorne) en Eeën tussen Drachten en Grou zijn gelegen in de laagveengebieden, en liggen relatief hoger dan de omliggende ingeklonken of uitgeveende gebieden.
<i>Bodem en ondergrond</i>	Restveen en moerige gronden, opvallende hoogteverschillen in maaiveldniveau.	Veengronden, door klink en vervening van het omliggende land, relatief hooggelegen ten opzichte van de omgeving.
<i>Maat en schaal</i>	Midden tot grootschalig.	Middenschalig, gesitueerd in ruimere grootschalige omgeving.
<i>Structuren</i>	Eenduidige patronen van haaks op elkaar staande structuren van bebouwingslinten en verkaveling en aanwezige polderdijken.	Kronkelig (en rechtgetrokken) patroon van oude beeklopen, dijken en parallelle wegen, gerichte openheid in de beekdalen.
<i>Dorpen</i>	Lintbebouwing langs hoofdwegen door de polders.	Lokaal verspreide lintbebouwing of bebouwing langs de dijken.
<i>Boerenerven</i>	Geconcentreerd langs de hoofdwegen van de polders.	Verspreid liggende erven.
<i>Wegen</i>	Hoofdwegen in lange parallelle lijnen, haaks op de verkaveling, verbonden door korte dwarswegen.	Grotendeels parallelle wegen aan beken.
<i>Water</i>	Vaarten onderaan de dijk en brede poldervaarten passend in de polderverkaveling, ringvaarten, opvallende peilverschillen tussen veenpolders en hun omgeving.	Langte richting brede beekloop (plaatselijk met bochtafsnijdingen) en aangepaste bochten deels gekanaliseerd en kunstmatige vormen van oeververdediging, plaat-

⁸ Benedenloop: open bredere ruimte rond de beek soms afgebakend door dijken met bewoning, aanwezigheid van natuurgebieden (open natuurlijke graslanden).

		selijk verbredingen tot meren.
<i>Verkaveling</i>	Opstreckende strokenverkaveling haaks op ontginningsassen, vaak in een waaier-vormig patroon.	Hoofdrichting opstreckend haaks op de beekloop met verschillende andere ver-kavelingspatronen met grote afwisseling in variatie en schaal.
<i>Beplanting</i>	Rond boerderijen en erven, incidentele groene verdichting door boselementen.	Voorname-lijk grasland en deels natuurlijke oeverbegroeiing (grasland en riet), stroomdalen vrijwel afwezigheid van opgaande beplanting, plaatselijke verdich-ting door verlande petgaten.
<i>Bijzonderheden</i>	Polderdijken, gemalen en molens.	Oude meanders, zandwinningplassen, kleinere petgatengebieden, sluizen en Bruggen.

Noordelijke Wouden				
<i>Kenmerken</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kleinschalig patroon van lintbebouwing, houtwallen (hege dyken), elzensingels met geleidelijke overgangen naar open enclaves daartussen (mieden en hooilanden) en plaatselijk esgronden; - relatief dicht netwerk aan houtwallen en elzensingels; - afwisseling van schaal en (beperkt) reliëf; - opstreckende stroken met gevarieerde lengte-breedteverhoudingen van gemiddeld 4:1 à 5:1 tot (plaatselijk on)regelmatige blokverkaveling; - structurerende elementen als beplantingen, aardkundige elementen (pingoruïnes, dobben), lintdorpen, wegen en paden met laanbeplanting; - specifieke vormen van esstructuren. 			
	Vw: Veenweidegebieden	W(s): Woudontginningenslandschap (met singellandschap)⁹	Ho: Hoogveenontginning	Heo(d): Heideontginning (heideontginningsdorpen)¹⁰
<i>Beschrijving</i>	Laaggelegen, matig ontsloten veengronden veelal als grasland in gebruik, grootschalige open gebieden met opstreckend verkaveling, relatief weinig bewoning.	Dit landschapstype heeft een Friese benaming gekregen. Het landschap wordt gekenmerkt door een opstreckende verkaveling vanuit de beek op de zandruggen van de uitlopers van het Drents plateau.	Vanaf de 16 ^{de} eeuw worden de hoogveengebieden op grootschalige wijze ontgonnen door het graven van kanalen en op systematische wijze ontginnen van het gebied door aanleg van wijken. De bebouwing wordt geconcentreerd langs de compagnonsvaarten en plaatselijk verspreid langs de wijken. De afgeveende gronden zijn later in agrarisch gebruik genomen.	Heideontginningen zijn vrij jong (eind 19 ^{de} , begin 20 ^{ste} eeuw) en komen met name voor langs de drogere randen van het Drentse plateau en op de hogere gronden langs de middenloop van de beekdalen.
<i>Bodem en ondergrond</i>	Laag gelegen veenvlaktes met afgravingen en veenresten, plaatselijk bedekt	Humeuze dekzand met plaatselijk reliëf, pingoruïnes en dobben.	Heideontginningen met humeuze zandgronden met afgeveend hoogveen	Heideontginningen met afgeveend hoogveen.

⁹ Elzensingelgebied: De elzensingelgebieden komen voor in de minder hoog gelegen delen van de Noordelijke Wouden (+/- tussen de 0 en 1 m + NAP), op de flauw glooiende en afhellende dekzandkoppen. De elzensingels komen altijd voor langs een sloot of greppel, doorgaans aan weerszijden daarvan. De singels bestaan vooral uit zwarte els en geven aan het landschap een zeer kleinschalig karakter. De landschapsstructuur wordt gekenmerkt door sterk gerichte patronen doordat de elzensingels voorkomen in samenhang met een regelmatige strokenverkaveling. De lintvormige bebouwing in de vorm van wegdorpen doorsnijdt deze gerichte patronen. Door de aanleg van vele zandpaden is het landschap intensief ontsloten. Het elzensingelgebied wordt grotendeels begrensd door de 0 m NAP-lijn. In lager gelegen gebieden komen nauwelijks singels voor. Op de overgang komt een specifiek gradiënttype elzensingel voor.

¹⁰ Heideontginningsdorpen: De heideontginningen in de Noordelijke Wouden zijn dicht bebouwd. Deze karakteristieke dorpsstructuur wordt heidedorpen genoemd. Deze dorpen worden gekenmerkt door een verspreide bebouwing in blokkige structuren. Deze gebieden kenmerken zich door vierkantachtige structuren en verkavelingen. Het grondgebruik bestaat naast erven hoofdzakelijk uit grasland.

Noordelijke Wouden				
	door een kleilaag.		(restveengronden), matig reliëf, pingoruïnes en dobben.	
<i>Maat en schaal</i>	Middenschalig.	Zeer kleinschalig.	Kleinschalig.	Kleinschalig.
<i>Structuren</i>	Grootschalig aaneengesloten open gebieden zonder geleiding.	Lange bebouwingslinten met wegbeplanting met voornamelijk haaks daarop staande van houtwallen of singels voorziene opstreckende percelen met een gevarieerde lengtebreedte verhouding 1:4 tot 1:5 tot rechthoekige percelen; plaatselijk landgoederenstructuren.	Open heidegebieden, begrensde ruimten.	Open heidegebieden, begrensde ruimten.
<i>Dorpen</i>	Vrijwel onbebouwd gebied.	Wegdorpen en lintbebouwing.	Concentraties rond veenontginningsdorpen en bebouwingslinten.	Heidedorpen (verspreide bewoning), lintbebouwing langs wegen.
<i>Boerenerven</i>	Verspreid voorkomende recente agrarische ontwikkelingen.	Verspreid liggend opgenomen in de houtwallen- en elzensingelpatroon aan zandpaden en wegen	Verspreide bebouwing langs wijken.	Verspreid voorkomend langs wijken.
<i>Wegen</i>	Extensief ontsloten gebied.	Enkele hoofdwegen, intensief ontsloten door (zand)paden en (zand)wegen	Zowel haaks als in lengterichting van wijken.	Intensief ontsluitingspatroon, basis voor ontginning; wegen beplant.
<i>Water</i>	Miedvaarten, poelen en plassen, kanalen (Prinses Margrietkanaal, Zwemmer).	Vaarten, kanalen, veel verspreid voorkomende pingoruïnes en dobben.	Wijken en vaarten.	Restanten van wijken en vaarten.
<i>Verkaveling</i>	Voornamelijk opstreckend.	Zeer langgerekte opstreckende verkaveling.	Opstreckend, plaatselijk onregelmatige, vierkante verkaveling.	Opstreckend tot vierkante percelen.
<i>Beplanting</i>	Veenvegetaties; moerasbos; vrijwel onbeplante wegen.	Elzensingels (lagere delen met sloten) en houtwallen (hogere delen), wegbeplanting.	Singelbeplantingen en recente bebosingen.	Elzensingels als begrenzing rond de percelen, beplante wegen.
<i>Bijzonderheden</i>	Watermolens, wielen en droogmakerijen.	Pingoruïnes, dobben, veel verspreid voorkomende bebouwing, bebouwingsconcentraties en plaatselijk verstedelijking in grotere kernen (zoals Drach-	Pingoruïnes en dobben.	Elzensingels, wijken.

Noordelijke Wouden				
		ten). Kenmerkende gradiënten in de overgang van besloten naar open gebieden.		

Bekengebied/Zuidelijke Wouden	
<i>Kenmerken</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Afwisseling van open, halfopen tot besloten landschap; hoofdstructuur bepaald door overwegend open brede beekdalen in de midden- en benedenlopen met parallel daaraan de zandruggen met bebouwing en met van beplanting voorziene hoofdwegen; - verkavelingsrichting haaks op de hoofdwegen, veelal van beplanting voorzien; - afwisseling van rationele regelmatige structuren en plaatselijk onregelmatige structuren; - plaatselijk reliëfverschillen; - specifieke vormen van kleinschalige esstructuren; - structurende elementen als bossen/natuurterreinen, beken, vaarten, wijken, landgoederen, (hout)wallen, houtsingels, bosstroken, pingoruïnes, lint- en vaartdorpen, wegen en paden met laanbeplanting.
	Ho: Hoogveenontginning
<i>Beschrijving</i>	Zie Noordelijke Wouden.
<i>Bodem en ondergrond</i>	Afgeveend hoogveen, zand- en restveengronden.
<i>Maat en schaal</i>	Midden tot grootschalig landschap.
<i>Structuren</i>	Halfopen, regelmatig landschap opgebouwd uit een stelsel van vaarten en wijken.
<i>Dorpen</i>	Bebouwing geconcentreerd langs compagnonsvaart en plaatselijk in dorpen, ontstaan vanuit wegdorpen.
<i>Boerenerven</i>	Vrij regelmatig voorkomend langs wijken of vaarten.
<i>Wegen</i>	Orthogonale structuur.
<i>Water</i>	Compagnonsvaarten, wijken.
<i>Verkaveling</i>	Zeer regelmatige opstreekende tot blokvormige percelen.
<i>Beplanting</i>	Beplanting langs haaks op de compagnonsvaart gelegen wegen; aangeplante bouselementen met combinatie van naald en loofbos; wijken deels beplant met natuurlijke

	opslag (gevarieerd assortiment: berk, wilg, populier, lijsterbes, vuilboom,meidoorn en eik); boombeplanting langs compagnonsvaarten.
<i>Bijzonderheden</i>	Compagnonsvaarten, aangeplante boselementen.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Smallingerland

Contactpersoon

Jaap Lobbezoo

Rapport

Jan-Ale van der Ploeg

Projectleiding

Douwe Terpstra

Projectnummer

232.00.01.37.01.01

BügelHajema Adviseurs bv

Bureau voor Ruimtelijke

Ordening en Milieu BNSP

Balthasar Bekkerwei 76

8914 BE Leeuwarden

T 058 215 25 15

F 058 215 91 98

E leeuwarden@bugelhajema.nl

W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen,
Leeuwarden en Amersfoort